

PROSVETNI DELAVEC

Občni zbor Republiškega sveta sindikatov Slovenije

Za realno vrednotenje našega dela

Tajnik Republiškega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev tov. Geza Čahuk je govoril na občnem zboru Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

5. januarja je bil v Ljubljani peti občni zbor Republiškega sveta sindikatov Slovenije. Med gosti so bili sekretar CK ZKS Miha Marinko, predsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS Boris Kraigher, podpredsednik Centralnega sveta sindikatov Jugoslavije Paško Romac in drugi.

O delu Republiškega sveta in neposrednih družbeno političnih nalogah sindikatov je poročal predsednik Republiškega sveta Stane Kavčič. Iz njegovega referata prinašamo nekaj odlomkov. (V celoti bo objavljen v prilogi »Delavske enotnosti«.)

Sindikati so obrnjeni k osnovnim in sodobnim družbeno-ekonomskim problemom današnjega časa. Vsako zoževanje dejavnosti sindikatov na to ali drugo področje bi objektivno pomenilo, da odtegujemo en del neposrednih delavsko-proizvajalnih sil od centralnih problemov družbe in da jih vodimo po sindikalistično sentimentalnih poteh preteklosti. Z vsa upravičenostjo lahko trdimo, da je eden zelo razveseljivih rezultatov in delu sindikalnih organizacij v sindikatov na sploh predvsem v tem, da se le-ti v čedalje večji meri vključujejo v konkretna ekonomsko-politična dogajanja graditve socializma pri nas. Toda kljub temu vendar ne bo odveč nekoliko besed o družbenem položaju in vlogi sindikatov na sedanjih stopnjah graditve socializma.

Eden značilnih družbenih premikov je večje uveljavljanje proizvajalca in državljana tako v njegovem delovnem odnosu kakor tudi v njegovem odnosu do države in njenega aparata. To vodi k postopni likvidaciji poslednjih ostankov meznega odnosa, meznega pojmovanja in

in o krepitvi države. In končno sindikati tudi niso nikakršna oblast, ki bi poskusila ali želela svoje odločitve ali rešitve vtihotapiti v organe delavskega samoupravljanja. Zlasti se zdi potrebno opozoriti na to poslednjo

zmo, ki jo še zasledimo tu ali tam v sindikalnih organizacijah. Se so nekateri sindikalni forumi, ki se obnašajo do organov delavskega samoupravljanja in do delovnih kolektivov kot njihova guvernanca in dušebrižnik. Se zasledimo koncepcije in miselnosti, na osnovi katerih naj bi delavci bili zgolj objekt sindikalnih akcij in sindikalnega dela. Za naše uspešno delo ne predstavlja več nobene resne nevarnosti tista uradniška in administrativno-državotvorna mentaliteta, ki poskuša še tu in tam telefonično napraviti sindikalno organizacijo za svojo transmisijo, sklicujoč se pri tem na linijo socializma. Kot linijo socializma je seveda tu razumeti subjektivno željo telefonista. Tudi našemu delu niso preveč nevarna tista stara socialna meznja gledanja na vlogo in položaj sindikatov, ki jih še zasledimo tu ali tam med najmanj razgledanimi proizvajalci, ki potujejo od podjetja do podjetja, želeč na osnovi intervencije sindikatov in ne oziraje se na svojo delovno storilnost priti do čim večjih osebnih dohodkov. Največja ovira za pravilno razumevanje položaja in delovanja sindikatov je zdaj birokratizem v naših lastnih vrstah. In če se neko obnaša do organov delavskega samoupravljanja kot guvernanca in dušebrižnik in če kdo vidi v delovnem kolektivu

zgolj objekt svoje aktivnosti, potem je to birokratizem, potem je to borba za oblast. In se ta borba za oblast, če se ta in tak birokratizem pokriva s teorijo o delavski enotnosti in če na svoja birokratska stališča daje pečat sindikalnega foruma, to nič ne spremeni njegovo birokratsko-administrativno vsebino. Tako njegovo birokratsko-administrativno vsebino tudi ne spremeni trditve in samohvala, da je ta sindikalna oblast bolj socialistična in delavska od one v komuni ali v delavskem svetu. Da bi se izognili omenjenim čerem in nepravilnim tokovom, ki se v odnosu do sindikatov ali v sindikalnih šolah pojavljajo, moramo svoje delovanje prilagoditi naslednjemu spoznanju:

— Družbeno-ekonomskie spremembe, ki se tako v individualnem proizvajalcu kakor tudi v delovnih kolektivih neprestano dogajajo, je treba upoštevati. Puberteta delavskega in družbenega samoupravljanja je končana in nastopila je zrela doba mladosti z vsem svojim elanom, ustvarjalno silo in seveda tudi z napakami in zmotami, ki so neizbežne za vsako mladost, dinamiko in ustvarjalnost;

— delovnim kolektivom in posameznim proizvajalcem je možno nuditi pomoč samo tako, da se jim s političnimi sredstvi neprestano širi obzorje in znanje in da se jim daje splošno-politična in gospodarska orientacija;

— s političnimi sredstvi naj se zagotavlja tisto prepotrebno resnično demokratično vzdušje v delovnih kolektivih, ki je prvi pogoj, da pridejo v organe delavskega samoupravljanja dejanski proizvajalci, oziroma da se v njihovi konkretni politiki in v njihovih praktičnih zaključkih uresničuje bogat kapital njihove splošne družbene zavesti, delovne ustvarjalnosti, njihovo znanje, splošno-človeško hotenje in obzorje.

Naš družbeni položaj, naše cilje in metodo dela bi torej lahko orisali takole: izhajajoč iz sedanjih konkretnih družbenih odnosov, upoštevajoč sedanje konkretne materialne možnosti in naše sposobnosti, smo organizirali kot eden družbenih faktorjev, ki na osnovi lastnih spoznanj, lastnega samostojnega presojanja, na osnovi svoje lastne zrelosti, v skladu s splošno smerjo graditve socializma in na osnovi tesne povezanosti z vsakodnevno praktičnim delovanjem delovnih kolektivov in proizvajalcev, sodeluje v vsakodnevnem dogajanju in z zavestjo popolne soodgovornosti za vse dobre in slabe strani našega socializma, pomaga vplivati in naprej usmerjati tokove vsakodnevnega družbenega dogajanja.

Dovolite mi, da se v kratkih besedah dotaknem še tako zvane šolske problematike. Namenoma pravim šolske problematike, ker še vedno nekateri smatrajo, da je vprašanje šol stvar šolnikov in strokovnih organov, ki so po svoji službi dolžni reševati te probleme. Do nedavnega se s temi problemi niso ukvarjali niti občinski sindikalni sveti, z izgovori, da so preobremenjeni z gospodarsko problematiko in da problematiko šolstva pre malo poznajo. V zadnjem času se je položaj bistveno spremenil in je večina sindikalnih forumov začela posvečati precejšnjo pozornost problemom na področju vzgoje in izobrazbe. Večja politična angažiranost in aktivnost na tem področju je že pokazala začetne rezultate. V glavnem je povsod uspelo razgibati in zainteresirati za reševanje teh problemov širše družbene organe.

V čem je bistvo problema?

Bistvo vprašanja je v družbeno ekonomskem osamosvajanju vzgojno-izobraževalnih ustanov in dajanju tem kolektivom, tako kot v ostalih gospodarskih panogah, večje pravice in seveda prenehanje na njih tudi večje dolžnosti in odgovornosti. Vsi dosedanja napori v zvezi z izvajanjem šolske reforme so rodili le minimalne rezultate zato, ker se je začela reforma sprovajati od zgoraj navzdol in pa ker za to v teh ustanovah niso bili zagotovljeni osnovni materialni pogoji.

Zadnja leta smo lahko vedno bolj ugotavljali, da naše šolstvo zaostaja za razvojem gospodarstva in da ni kos nalogam, ki jih od šolstva upravičeno pričakuje naša družbena skupnost.

Materialni položaj šol se je vedno slabšal, pa čeprav so splošne statistike izkazovale vedno večje izdatke za šolstvo. Ti večji izdatki so šli v precejšnji meri na račun razširitve šolske mreže in pa na račun naraščanja cen. Razlika med osebnimi in materialnimi izdatki je postajala vedno večja na račun poslabšanja splošnega materialnega položaja šol.

To neoperspektivnost so imeli pred očmi pripravljavci Temeljnega zakona o finansiranju šolstva. S tem zakonom se je v osnovi spremenil odnos in perspektivnost teh ustanov. Pozitivne težnje zakona so pri uresničevanju le-teh našle na zelo velike ovire. Naenkrat se nam je pokazalo, da je finančna kriza za finansiranje šolstva postala še večja. Ponekod so smatrali, da se sedaj lahko razbremenijo še teh proračunskih izdatkov, ki so jih dajali za šolstvo do izida zakona, in prenese-

jo vse breme na dopolnilne virov, ki jih predvideva zakon, kar pa je bilo v bistvu zelo samovoljno razlaganje zakonskih določil.

Administrativno določanje sredstev šolam za njihovo osnovno dejavnost nikakor ne more pospešiti tistega, za čemer stremimo, da je družbenega osamosvajanja vzgojno-izobraževalnih ustanov. Le s težavo pa naši LO sprejemajo koncept, da morajo to prepustiti organom upravljanja — to je kolektivom in družbenemu organu upravljanja, da sam kalkulira potrebe za svojo dejavnost, z drugimi besedami, da sa-

mi določijo ceno svojim storitvam. Pri tem je nešteto pomislekov; med drugimi je osnovni pomislek v tem, da kolektivi niso zreli za tako samostojno določanje cen svojim storitvam.

Menim, da pomisleki niso utemeljeni, saj se kolektivi brez izkušenj nikoli ne bodo mogli samostojno odločati o teh vprašanjih. Če smo danes z našo decentralizacijo v družbenem upravljanju že tako daleč, da se v gospodarstvu osamosvajajo posamezne ekonomske enote, smatramo, da bodo tudi ti kolektivi sposobni gospodariti. Prav tako je treba reševati nagrajevanje prosvetnih delavcev, ki naj bo pravično in za prosvetne delavce stimulatívno. Dosedanji način nagrajevanja prosvetnih delavcev ni stimuliral in spodbujal k večji prizadevnosti. Kljub temu, da skoraj vsi odgovorni ljudje v komunah priznavajo to dejstvo, se še vedno držijo starega administrativnega nagrajevanja z izgovori, da ni zakonite podlage za nov, boljši in pravičnejši način nagrajevanja. Se vedno želijo pavšalno za nekoliko procentov povečati dohodek prosvetnih delavcev in smatrajo, da bodo s tem rešili problem. To pa nikakor ne more biti v skladu s splošno družbenim razvojem in doslednim izvajanjem nagrajevanja po delu. V zadnjem času se je največ LO orientiralo le na dopolnitve Zakona o javnih uslužbencih, to pa je po naši sodbi enako nadaljevanju življenja neozdravljivega bolnika, ki je nujno obsojen na smrt.

Naša naloga je, da se borimo za realno vrednotenje dela prosvetnih delavcev. Podpirati in pravilno moramo usmerjati politično razgibanost prosvetnih delavcev. Se bolji kot doslej je treba mobilizirati vse družbeno politične sile za reševanje tega problema, ker napredek in razvoj šolstva ni stvar prosvetnih delavcev, pač pa družbe kot celote. Pri nas so dozorili pogoji, da že v prvih mesecih letošnjega leta preidemo na nov način nagrajevanja prosvetnih delavcev, zato pa moramo pospešiti izdelavo in potrjevanje pravilnikov o delitvi osebnega dohodka. Čimprej se bomo znebili administrativnega oklepa, prej bo naše šolstvo krenilo na boljše pot in doseglo boljše uspehe. V tem je tudi bistvo sprememb in dopolnitev Zakona o javnih uslužbencih — ne pa v podaljševanju administrativnega sistema.

Vsako proglaševanje ekonomskega osamosvajanja vzgojno-izobraževalnih ustanov za medno gibanje in podobno je v bistvu nerazumevanje problema in zavlačevanje njegove rešitve.

(Dalje na 6. strani)

Razprava o vprašanjih šolstva

Na nedavnem zasedanju republiške Ljudske skupščine je več ljudskih poslancev razpravljalo o perečih vprašanjih šolstva, med njimi tovariša Jaka Avšič in Tine Lah ter predsednica našega sindikata Slavica Zirkelbachova. Objavljamo diskusijo tovarišice Zirkelbachove

Letošnjo jesen so pričeli kolektivi v naših vzgojno izobraževalnih ustanovah živo razpravljati o formiranju družbenih skladov za šolstvo, o delitvi dohodka po delu, začeli so mrzlično iskati ustrezne rešitve. Kolektivi na šolah so izdelali vrsto pravilnikov o delitvi dohodka, v katerih so upoštevali predvsem obseg in pogoje dela, strokovnost, potrebno prakso, ni pa še dosti predlogov, kako naj bi ugotavljali uspeh pri delu. Marksijske razpravljajo o tem, vendar se je pokazalo, da to ni enostavno vprašanje, ki bi se ga morda dalo že rešiti samo z anketo učencev ali s posegom prosvetno-pedagoške službe, s testi in podobno. Pri vseh razpravah o tem vprašanju pa so naši prosvetni delavci precej dobro vedeli, da se v šolskem kolektivu med seboj poznajo in da tudi znajo vrednotiti delo drug drugega. Zato mislim, da bo to vprašanje znal rešiti zrel kolektiv, v katerem so se navajeni o delu odkrito pogovarjati. Dati mu moramo le možnost, da začne. Z letom 1962 bi bilo treba povsod začeti z delitvijo dohodka po delu, ne glede na to, koliko bo v komunah možno povečati družbene sklade za šolstvo, oziroma globe, ki jih bodo šole dobile. Seveda smo pa vsi prepričani, da bo treba precej več sredstev za šolstvo kot doslej, če hočemo ugodno rešiti položaj prosvetnih delavcev. Sedaj, ko se kolektivi prosvetnih delavcev živahno pripravljajo na delitev dohodka, bi nam odlaganje rešitve tega vprašanja povzročilo škodo, in sicer ne samo s tem, ker bi lahko spet pasivizirali prosvetne delavce, temveč zlasti zato, ker bi odlagali rešitev vprašanja, ki je za razvoj naše družbe gotovo pomembno. Zanimanje za vprašanje šolstva nam kaže, da je rešitev možna. V komunah in okrajih pa tudi v republiki ne razpravljajo o tem samo prosvetni delavci, temveč tudi sindikalni sveti, SZD, sveti za šolstvo, upravni odbori družbenih skla-

dov za šolstvo in drugi. Ponekod upravni odbori družbenih skladov za šolstvo izdelujejo ekonomske analize potreb šolstva. Izkušnja je pokazala, da je del brez pomoči strokovnih služb težko. Vprašanje pa je, katere strokovne službe naj bi delale na tem, oziroma, kje naj se organizirajo. Ne strinjam se s predlogom, naj bi bile strokovne službe pri upravnem odboru sklada. Vseč pa mi je težnja, ki sem jo zasledila v materialih zadnje konference mest, naj bi zavod za prosvetno-pedagoško službo organizirali tako, da bi lahko dajali šolam strokovno pomoč ne le pri reševanju pedagoških vprašanj, temveč tudi pri organizaciji, gospodarjenju, izdelavi pravilnikov in podobno. Šole — samostojne ustanove — bodo vsestransko strokovno pomoč gotovo potrebovale. Pomoči pa bodo potrebovali tudi upravni odbori družbenih skladov za šolstvo.

V neki komuni je upravni odbor sklada prošil za pomoč Zavoda za izobraževanje in organizacijo dela. Vendar je strokovnjak lahko izdelal ekonomske analize le s sodelovanjem predstavnikov učiteljskih kolektivov in prosvetno-pedagoške službe. Te ekonomske analize pa so zelo jasno pokazale, da učno-vzgojno delo ni bilo pravilno vrednoteno in je to že škodilo kakovosti dela. Vendar je v zadnjem času v naših komunah precej razumevanja za probleme prosvetnih delavcev. V ljudskih odborih pa še marsikdo prevladuje mnenje, da se bo položaj šolstva in prosvetnih delavcev lahko izboljšal le, če bodo spremenjeni instrumenti delitve dohodka. Seveda je vprašanje, koliko so to upravičeni trditvi v komunah, v katerih so v letu 1961 oddelili šolstvu manjši odstotek občinskega proračuna kot prejšnja leta. Gotovo pa je, da je vprašanje sredstev za šolstvo v letu 1962 zelo pereče in mislim, da bi morali o tem v komunah resno razpravljati.

Zahteva po vskladitvi osebnih prejemkov

Centralni odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije je v novembru in decembru dvakrat razpravljalo o nekaterih vprašanjih izvajanja zakona o finansiranju šolstva, zlasti v zvezi s predvidenimi ukrepi zveznega družbenega plana za 1962. leto. Republiške odbore je nato s pismom seznanil z naslednjo zahtevo.

Iz predloga družbenega plana za leto 1962 ni razvidno, da bi bili narejeni kakšni odločnejši ukrepi za izboljšanje položaja šolstva v nerazvitih komunah, tako da bi le-te imele možnost zadostiti svojim nalogam glede pravice državljanov do izobrazbe, vanja, kakor tudi glede pravice prosvetnih delavcev do rednega nadomestila za svoje vloženo delo. Res je, da bodo nekateri ukrepi nekoliko izboljšali položaj šolstva v teh krajih, zlasti glede investicij — tako n.p., da se bo prispevek od osebnega dohodka plačeval v kraju stanovanja, da se bo del sredstev zveznega sklada za nerazvita področja dajal za investicije v šolstvo, dalje priporočilo, naj se sredstva iz splošnih in lokalnih družbenih inve-

sticijskih skladov uporabljajo tudi za investicije v šolstvu. Kljub temu pa je treba poudariti, da predlog zveznega družbenega plana za 1962 ne predvideva kreditov za investicije v šolstvo. Prav tako niso določeni instrumenti, s pomočjo katerih bi bila zagotovljena stabilna sredstva za osnovno dejavnost šol v nerazvitih krajih.

V našem plačilnem sistemu v družbenih službah so se pojavljale doslej določene razlike. Primerjave osebnih dohodkov uslužbencev v posameznih strokah nam v letih 1960—1961 kažejo, da povsod ne rastejo ti prejemki enako. Te primerjave kažejo, da so osebni dohodki prosvetnih in znanstvenih delavcev ostali v letu 1961 na najnižji stopnji.

Povečanje položajnih plač prosvetnim in znanstvenim delavcem konec 1960. leta je bilo izvedeno na osnovi stanja 1. 1959. Potemtakem je bilo to povečanje osebnih dohodkov le delno vsklajevanje z osebnimi dohodki uslužbencev drugih strok. V letu 1960 in 1961 so bili povišani prejemki ostalih uslužbencev in s tem prosvetni in znanstveni

delavci znova prišli v neenakopraven položaj nasproti uslužbencem drugih služb z istimi kvalifikacijami. Zlasti v prvi polovici 1961 so se povečali prejemki uslužbencev drugih služb in to s posebnimi predpisi ali s prehodom na novi sistem finansiranja in delitve dohodka.

Zavarovalni zavodi so s finančnimi plani za 1961. leto dobili sredstva za povečanje plač svojim uslužbencem za 11%, s splošnim povečanjem plač za 10 odstotkov od 1. januarja 1961 pa je to povečanje zneslo 21%. Razen tega imajo te ustanove možnosti, da z morebitnimi prihranki na materialu dajo za povečanje plač še več sredstev.

V komunalnih bankah je povečanje skupnih prejemkov, računajoč tudi povečanje za 10% s 1. 1. 1961, v primerjavi z letom 1960 znašalo 30—35%.

V zdravstvenih ustanovah, ki niso še sprejele pravilnikov o delitvi dohodka, plačujejo akontacije, ki so za 20—30% večje od prejemkov v prejšnjem letu. Tiste zdravstvene ustanove pa, ki so že sprejele pravilnike o delitvi dohodka, so jih povišale za 10% (Dalje na 6. strani)

Pravilnik o osebnih dohodkih enega izmed ljubljanskih učno-vzgojnih zavodov

Na osnovi člena 34. in 75. Osnovnega zakona o financiranju je šolski odbor šole sprejel na svoji seji dne

PRAVILNIK

o osebnih dohodkih osebja na šoli

I. SPLOŠNE DOLOČBE

Clen 1
Sestavni del tega pravilnika o osebnih dohodkih so:

1. Pravila šole.
2. Pravilnik o omeni delovnih mest.
3. Sistematizacija delovnih mest.
4. Pravila o opravljanju zaključnega izpita.
5. Pravila o opravljanju privatnih izpitov.

Clen 2
Osebnih dohodkov osebja se določa izključno na podlagi tega pravilnika in pravih šol.

Clen 3
Sredstva za nagradjevanje osebja zagotovi z dotacijo ustanovitelj, to je Obč.O.

Clen 4
Ravnatelj sklene s člani kolektiva pogodbo, s katero določi pravice in dolžnosti pogodbenih strank.

Clen 5
Šolski odbor sklene s ravnateljem in pomočnikom ravnatelja pogodbo, s katero določi pravice in dolžnosti pogodbenih strank.

II. DELOVNA MESTA

Clen 6
Na zavodu so določena naslednja delovna mesta:

1. Ravnatelj.
2. Pomočnik ravnatelja.
3. Profesor.
4. Predmetni učitelj.
5. Strokovni učitelj.
6. Učitelj.
7. Tajnik.
8. Hišnik in kurjač.
9. Snažilnik.

Clen 7
Mesečni prejemki osebja se določajo:

1. po izobrazbi in kvalifikaciji;
2. po letih prakse;
3. po delovnem mestu;
4. po ostalih dejavnostih;
5. po kvaliteti dela.

Clen 8
Prejemki ravnatelja:

1. Strokovna izobrazba:
 - a) visoka 280 točk
 - b) višja 250 točk
2. Za vsako leto prakse 5 točk
3. Pedagoško vodstvo šole:
 - a) zadovoljivo 100 točk
 - b) dobro 125 točk
 - c) zelo uspešno 150 točk
4. Administrativno vodstvo šole:
 - a) zadovoljivo 80 točk
 - b) dobro 90 točk
 - c) kvalitativno 100 točk
5. Gospodarsko finančno vodstvo šole:
 - a) zadovoljivo 80 točk
 - b) dobro 90 točk
 - c) zelo skrbno 100 točk

Clen 9
Pomočnik ravnatelja:

1. Strokovna izobrazba:

- a) visoka 280 točk
 - b) višja 250 točk
2. Za vsako leto prakse 5 točk
 3. Pedagoško delo na šoli:
 - a) zadovoljivo 100 točk
 - b) dobro 125 točk
 - c) zelo uspešno 150 točk
 4. Administrativno delo na šoli:
 - a) zadovoljivo 80 točk
 - b) dobro 90 točk
 - c) kvalitativno 100 točk
 5. Delovno mesto v razredu:
 - a) za vsako delovno uro nad 21 tedenskih ur se priznata 2 točk

Clen 10
Prejemki učiteljev:

1. Strokovna izobrazba:
 - a) visoka 280 točk
 - b) višja 250 točk
 - c) srednja 220 točk
2. Letna praksa:
 - a) za vsako leto prakse 5 točk
3. Delovno mesto:
 - a) za vsako delovno uro nad 42 tedenskih ur po pravilniku o omeni delovnih mest 2 točk
4. Ostale dejavnosti:
 1. Razredništvo:
 - a) zadovoljivo opravljeno delo 20 točk
 - b) dobro in prizadevno opravljeno delo 30 točk
 - c) skrbno, prizadevno in vestno opravljeno delo 40 točk
 2. Knjižničar:
 - a) profesorska knjižnica 10 točk
 - b) strokovna knjižnica 10 točk
 - c) dijaška knjižnica 10 točk
 - d) inventariziranje 10 točk
 - e) izposojanje 20 točk
 - f) urejanje in vzdrževanje 20 točk
 3. Številni točk se določijo po dejansko opravljenem delu:
 - a) slabšo vzdrževanje in urejanje 0 točk
 - b) zadovoljivo 10 točk
 - c) dobro 15 točk
 - d) skrbno 20 točk
 4. In 5. Svobodne aktivnosti dela:
 - a) za vsako krožko, športno dejavnost, sodelovanje z dijaškimi organizacijami itd. ter kvaliteto pouka v razredu se določijo 20% celotnega plačnega fonda učnega osebja.

Clen 11
Prejemki tajnika:

1. Strokovna izobrazba:
 - a) visokokvalificiran 220 točk
 - b) kvalificiran 180 točk
 - c) polkvalificiran 140 točk
2. Za vsako leto prakse 3 točk
3. Delovno mesto:
 - a) zadovoljivo izvršeno delo 20 točk
 - b) dobro izvršeno delo 40 točk
 - c) zelo dobro izvršeno delo 60 točk
 - d) kvalitativno in ažurno izvršeno delo 80 točk

Clen 12
Prejemki kurjača in hišnika:

1. Strokovna izobrazba:
 - a) visokokvalificiran 220 točk
 - b) kvalificiran 180 točk
 - c) polkvalificiran 140 točk
2. Za vsako leto prakse 3 točk
3. Delovno mesto:
 - a) zadovoljivo izvršeno delo 20 točk
 - b) dobro izvršeno delo 40 točk
 - c) zelo dobro izvršeno delo 60 točk
 - d) kvalitativno in ažurno izvršeno delo 80 točk

Clen 13
Prejemki snazilnika:

1. Strokovna izobrazba 2 točk
2. Delovno mesto 120 točk
3. Delovno mesto:
 - a) redno čiščenje in vzdrževanje 10 točk
 - b) skrbno čiščenje in vzdrževanje 20 točk
 - c) zelo skrbno čiščenje in vzdrževanje 30 točk
 - d) prekomerna bremenitev in izredna čiščenja do 60 točk

Clen 14
Stevilo točk se odloči po dejanskem

opravljenem delu v posameznem mesecu, ki je narejeno poleg rednega dela.

III. HONORARNO DELO

Clen 14
Suplenec:

Vsak član učiteljskega zbora je dolžan imeti suplenca v naslednjih primerih: če so nastale zaradi bolezni, zaradi porodniškega dopusta, izrednega dopusta, službene odsotnosti po nalogu ravnatelja ali njegovega pomočnika. Za vsako suplenstvo se priznajo 3 točke.

Clen 15
Honorarne ure zunanjih sodelavcev: Za pouk predmetov, za katere na zavodu ni ustrezne učne moči, se lahko honorarno zaposlijo zunanji sodelavci z ustreznimi kvalifikacijami ali strokovno usposobljenostjo. Za vsako honorarno uro se plača 400 do 600 din.

IV. PRIVATNI IZPITI

Clen 16
Honorarji za privatne izpite se določijo po Pravilniku o privatnih izpiti. Predmetni komisije 4 točke
Izpraševalci 3-8 točk
Član komisije 2 točki
Točke se priznajo za vsak predmet posebej.
Izpraševalcu se priznajo za ustni izpit 3 točke, za ustni in pisni izpit 8 točk.

V. ZAKLJUČNI IZPIT

Clen 17
Zaključni izpit se opravlja po veljavnih predpisih:

1. Predsedniku ali njegovemu namestniku se prizna 4-8 točk
2. Za domače pismeno delo:
 - a) korektor 14-20 točk
 - b) sokorektor 6-10 točk
 - c) ostali korektorji 4-8 točk
3. Pisni izpit:
 - a) nadzorstvo pri pismenem izpitu 6-12 točk
 - b) korektura nalog za vsako nalogo 1 točka
 - c) sokorektor 1/2 točke
4. Ustni izpit:
 - a) izpraševalec za vsakega kandidata 4 točke
 - b) člani komisije za vsakega kandidata 2 točki
5. Tajnik izpitnega odbora za vsakega kandidata 2 točki

VI. POSEBNE DOLOČBE

Clen 18
Za čas, ko je osebje zavoda na bolniški dopusti, porodniškem dopustu, oziroma v drugih primerih, ko osebje ne opravlja dela, se plača nadomestilo po veljavnih predpisih. Osnova za nadomestilo je povprečna plača zadnjih treh mesecev.

Clen 19
Za čas izrednega dopusta do 7 dni prejme osebje neokrajšane mesečne prejemke oziroma nagrado. Za čas izrednega dopusta nad 7 dni pa po veljavnih predpisih na osnovi čl. 19 tega pravilnika.

Clen 20
Med počitnicami pripada osebju nagrada v višini povprečnih prejemkov zadnjih treh mesecev.

Clen 21
Šolski odbor določi prejemke:

- a) ravnatelju,
- b) pomočniku ravnatelja za šolsko delo,
- c) učiteljem za 20% plačnega fonda po 10. členu točke 4. in 5. tega pravilnika na predlog ravnatelja, komisije za nagradjevanje in dijaške skupnosti.

Clen 22
Komisija za nagradjevanje določi prejemke:

- a) učiteljem,
- b) tajniku,
- c) hišniku in kurjaču,
- d) snažilkam.

Clen 23
Šolski odbor določi komisijo, ki mesečno oceni delo osebja. Komisija je sestavljena iz petih članov, ki izvolijo iz svoje sredine predsednika in tajnika. Ravnatelj je član komisije po položaju.

Clen 24
Komisija oceni delo osebja vsak mesec do 20. v mesecu. O svojih odločitvah sestavi zapisnik, na osnovi katerega izdelata tajnik plačilno listo.

Clen 25
Kdor se s sklepom komisije ali šolskega odbora ne strinja, ima pravico do pritožbe tri dni po prejemu dohodkov. O pritožbi odločata dva člana sindikalne podružnice, razširjena komisija oziroma šolski odbor, ki morajo svoje delo opraviti do 20. v naslednjem mesecu. Pritožbo sprejme ravnatelj, ki jo je dolžan predložiti komisiji oziroma šolskemu odboru. Sklep teh organov je dokončen.

Clen 26
Dnevnice, potni in selitveni stroški se plačujejo po veljavnih predpisih.

Clen 27
Prevoz na delo do vrednosti 600 din plača koristnik sam, izplačilo nad 600 dinarjev pa lahko odobri šolski odbor v breme materialnih izdatkov zavoda.

Clen 28
Spremembe določb pravilnika, se lahko izvršijo na predlog učiteljskega zbora, ravnatelja ali šolskega odbora. Spremembo potrdi šolski odbor.

Clen 29
Ta pravilnik velja od dne, ko ga je potrdil Svet za šolstvo Obč.O. Upravljalna pa se od 1. januarja 1962 dalje.

Clen 30
Predsednik šolskega odbora:

napraviti še bolj privlačne in prijetne. Poizkus je uspel in v letošnjem letu bi želeli nekaj podobnega nuditi tudi naši šolski mladini. Tako naj bi naši znani smučarji in skakalci na sankanju in smučanju v Kranjski gori pripovedovali mladini o poti do svojih uspehov. Vzgojitelji so v zvezi s tem predlagali, da spozna mladina tudi druge predelke naše ožje domovine, saj so na Notranjskem in Dolenjskem tudi lepa, žal še mnogim neznana smučišča. V načrtu je izlet v Muljavo, kjer bi otroke sprejel Krjavci. V Bohinju bi si učenci ogledali dramatičnega Krst pri Savici, v Vrbi pa bi dve ali več šol pripravilo na Prešernov dan skupni program v počastitev velikega pesnika.

Izleti in ekskurzije bi morali biti bolj pripravljeni, saj je bila prav slaba organizacija vzrok več

zah z učnim nastopom v 1. in 2. razredu.

Pomožni inšpektorji za telesno vzgojo, zemljepis in zgodovino, tuje jezike, biologijo in matematiko so že obiskali pouk na osmetelki v Cerknici, Grahovem, Starem trgu in Novi vasi.

Zavod za prosvetno pedagoško službo pa je obiskal pouk že na sledečih šolah: Vrha, Rovte, Loški potok (delno), Ziri (delno), Grahovo (delno), Dol. Logatec (delno), Medvedje brdo, Rovtarske Zibice, Krajčje, Zilce, Rak (delno), Cajnarji, Sivče, Iga vas, Hotedrsica, Gor. Logatec.

Pri teh obiskih je bilo ugotovljeno, da nekatere šole:

1. premalo pazijo pri razdelitvi učne ure v direktni in indirektni pouk. Tih zaposlitev učencev ni dovolj intenzivna in smotrna.
2. pri poizkusih pri pouku učenci premalo sodelujejo,
3. pri ustnem izražanju učenci premalo sami popravljajo napake svojih sošolcev,
4. likovnemu pouku posvečajo v 4. razredu premalo pozornosti, kaligrafije napake bi morali sistematično odpravljati. Seznanjati bi morali učence s kurzivno, okroglo, krastino, blokovno pisavo; napisovati gesla, reke, pregovore, pesnice, poštno in druge tiskovine ter letake, lepake itd.
5. posamezne predmete med seboj premalo dopolnjujejo,
6. skice in načrte, narisane med poukom na tablo, bi morali biti bolj oznamovani,
7. v višjih razredih je pri šolskih nalogah stara tematika,
8. opuščajajo nabavo novih knjig za strokovne in pionirske knjižnice,
9. nimajo reda v strokovnih, pionirskih knjižnicah, zbirki učil in šolskem arhivu.

Pedagoška komisija, ki jo sestavlja vsi prosvetni svetovalci, je vsa ta opažanja, dognanja in vprašanja obravnavala na svoji seji dne 25. XII. 1961 in sklenila tesno sodelovati z vsemi aktivni, ki naj bi priprajali številne učne nastope in pri analizi učnih ur obravnavali učne in vzgojne probleme vseh predmetov.

Zavod sodeluje tudi v seminarjih novozvoljenih članov šolskih odborov šol v občini Cerknica in Logatec.

Drago Vončina

Naslednji sestanek je določen v januarju 1962 na osnovni šoli v La-

ni, kjer je bilo 6 udeležencev, ki so bili pri učnem nastopu iz tega predmeta, katerega je imel tov. Konrad Knez.

Pri razpravi so ugotovili, da je pri tehnični pouku mogoče delati z največ 20 učenci. Zato je v primeru številnejših učencev nujno razred deliti na dva dela. Polovico razreda naj ima istočasno gospodinjstvo pouk ali telovadbo.

Sklenili so prirediti v zimskih počitnicah v Cerknici tridnevni seminar za tehnološko materiala (lesa, lepencarstva, umetne mase, stekla in železa) in orodja za učitelje srednje in višje stopnje ter v teh dneh tudi pripraviti ekskurzijo v Iverk v Cerknico in Kovinoplastiko v Loč.

Aktiv učiteljev nižje in srednje stopnje je bil 5. XII. 1961 na Glavnem, na katerem je bil učni nastop iz razreda v 1. in 4. razredu. Temu pa je sledilo predavanje profesorja Jožeta Zabarjaka o uporabi flanelografa pri pouku matematike. Drugi sestanek pa je bil 16. XII. 1961 v Cerknici z učnim nastopom v 4. razredu iz spoznavanja narave in predavanjem profesorja Janeza Tomšiča o uporabi učbenika za spoznavanje narave v 4. razredu.

Aktiv učiteljev, ki poučujejo v kombiniranih oddelkih, je imel sestanek 9. XI. 1961 na šoli na Medvedjem brdu in je prisostvoval pouku v kombiniranem oddelku (tretji - četrti razred). Enu uro je poučevala Anuška Turk, eno uro Drago Vončina. Po pouku je aktiv analiziral ob učni ur in primerjal okvir predelane učne snovi po posameznih šolah. Iz svoje snovi je aktiv izvolil vodjo aktivna tov. Marijana Skubic in v sestavi nadaljnji program dela, ki bo vseboval vsak mesec po en sestanek vselej na drugi šoli, kjer bo učni nastop povsod iz drugega predmeta. Tako bodo primerjali učno delo posameznih šol in predelali prejeta vprašanja in povezavo vseh predmetov.

Drugi sestanek je bil 14. XII. 1961 v Rovtavi, tudi z učnim nastopom v 3. in 4. razredu, katerega je imel eno uro Marjan Skubic, drugo uro Drago Vončina, in sicer iz računa v 3. in spoznavanja narave in družbe.

Naslednji sestanek je določen v januarju 1962 na osnovni šoli v La-

Benelli: »Ljubezen treh kraljev«. Prizor iz II. dejanja. Posnetek iz zagrebškega dramskega gledališča — Marija Jenškovec v glavni vlogi

»Včasih mi je težko«

»Včasih mi je težko...« pravi učiteljica — pripravnica v osnovni šoli Crneča vas, šoli, ki je na skrajnem robu slovenskega ozemlja, na hrvaški meji nad Kostanjevico. Marija je doma iz okolice Kostanjevice, tamkaj je obiskovala osnovno šolo in nižjo

gimnazijo, potem pa je šla na učiteljsko v Novo mesto. Že kot dijakinja pa je veliko nastopala in oblikovala nekaj priručnih vlog. V Crneči vasi je sama imela nekaj nad dvajset otrok. Učiti in pripravljati se mora za I. II. III. in IV. razred, kar ji vzame mnogo časa. Poleg tega pa še upravljaljski posli. Šola je v Gorjancih in daleč naokoli ni nobenega izobraženca. Toda tudi preprosti ljudje so prisrčni in ji radi pomagajo.

Marija se je v svojem prvem letu službovanja z vsemi slami poprijela dela.

»Včasih mi je težko,« pravi »vendar si v prostem času poiščem lepo knjigo ali pa grem v dolino na skušnje, ki jih ima Prosvetno društvo »Ljubezen treh kraljev«. Razvedrim se, čeprav je tudi to delo težavno, posebno še, ker moram na skušnje tako daleč hoditi. Potem pride nastop in nove priprave in novo učenje. Toda srečanja z igralci, skupno delo, ki me veseli, vse to mi prežene težke misli in samoto, da se razvedrim in dobim novega poletja.«

Na sliki je Marija Jenškovec, kakor je nastopila s člani Prosvetnega društva »Ljubezen treh kraljev« iz Kostanjevice v Benellijevi tragediji »Ljubezen treh kraljev« v Zagrebškem dramskem gledališču, 11. decembra lani. Kostanjevčani so tamkaj gostovali z velikim uspehom. Nastopili so kar trije prosvetni delavci. Poleg Marije Jenškovec tudi Marija Sketa, ki je bila pred Jenškovo tudi v Crneči vasi, od koder je hodila v Kostanjevico na vaje in oblikovala nekaj odličnih vlog v zadnjih dveh letih. Delo je režiral Lado Smrekar, scene pa je oskrbel aktd. slikar Miro Kugler.

Sobni slikarji in fotografi so razstavljali

V okusno in z vso pozornostjo urejenih učilnicah je presenetli prvi dan decembra, ob zaključku prve izmene, OTC raznih strokovnih sobnih slikarjev, pisarjev in fotografov. Da bi bila razstava kar najboljša, se je potrudila vsa vajenska mladina tega Centra. No, mladina je resnično žela pohvalo, saj je bil obisk razstave s strani ljubljanskih učiteljev, ki so se skoraj niso mogli zadržati. Predsednik razstave je pokazala, da se je delalo resno, temeljito, tako, da se mladina strokovno dobro izpopolnjuje, da združuje lepo s potrebnim in koristnim, prav kakor bo terjalo življenje. Otipljivo velik napredek so napravili sobni slikarji, ki se niso omejili zgolj na skiciranje motivov na papir, marveč so po pripravi na razstavi rekli: saj imamo šolske stene, imamo učilnice, imamo strop! Dajmo fantje! — In so šli in preslikali in prepletkali vse!

Pridnim mladim rokam vstrec so se postavili fotografi, ki jim je že vrsto let najboljši vodnik tov. Ciril Böhm. Vsi vemo: zahtevnost lepe fotografije ni majhna. Začetnikom mladim fotografom, je bilo potrebno vse od prvih dalje povedati, kako in kaj — kako je s svetlobo in senco, kaj terja fotoreporterstvo, kakšno funkcijo ima fotografija v današnjem tisku, kako je s portretiranjem, kako s posnetki iz prirode in še mnogo, mnogo. Trdimo, da so vsa ta vprašanja v Veselovi ulici uspešno reševali. Ne zgolj posnetki iz našega glavnega mesta (Gospodarsko razstavišče, Krizanke, Tromostovje, Robov vodnjak ipd.), marveč so imeli svoje osvajačje mesto tudi motivi s Hvara, Splita, Zagreba in drugod v celoti kaj pestra slika šole, ki je pokazala, da se svojih nalog do družbe, ne glede na težave, ki nastopajo od časa do časa, pravilno zaveda, zaradi česar so uspehi tu.

VD

Obvestilo

»Savezni zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih pitanj« je objavil razpis izpraznjenih delovnih mest. Celoten tekst razpisa je objavljen v Uradnem listu ELRJ številka 49/61.

Sklad za »Dijaški glas« v Celovcu

V sklad za celovški »Dijaški glas« so prispevali:

Kolektiv Obrtno-izobraževalnega centra tapetniške stroke v Ljubljani 2138 din.

Društvo Slovenskih književnikov v Ljubljani 2000 din.

Kolektiv TSS v Mariboru 1320 din.

Kolektiv osnovne šole Stane-ta Rozmana v Sentvidu nad Ljubljano 6000 din.

Profesorski zbor gimnazije v Celju 7250 din.

pouk predmeta družbene ekonomske vzgoje dajal pobudo za snov pri posameznih predmetih, ki bo osvetljevala podoba domačega okolja. Z geografskimi ekskurzijami v bližnji okolici, z ogledom muzejev na našem področju, spomenikov NOB in drugih zgodovinskih znamenitosti bi se spoznali učenci z zemljepisno zgodovinsko podobo občine. Gospodarsko problematiko občine pa bi dopolnjevali obiski občine, KZ, zbora volivcev, največje šole gospodarskih objektov občine itd. Vsaš učence bi se aktivno udeleževali z zbiranjem gradiva iz časopisov, knjig in revij, kar naj bi se dopolnjevalo s svojimi opazni in raziskovanjem. Le ob takem delu bo mlademu državljanu zrastle pravilna ekonomska družbena podoba domače občine.

Ta učni načrt je že odobril občinski svet za prosveto v Cerknici in je bil tudi objavljen v Prosvetnem delavcu 20. XII. 1961.

Prihodnji sestanek tega aktivna bo v Logatcu s temo: Naši programi in učila ter predavanja profesorja Habeta: Vili si poti na vulkana Vesuv in Etno, spremljano s skioptičnimi slikami.

Aktiv slavistov je imel sestanek 8. XII. 1961 na osmetelki v Dol. Logatcu, kjer je imela profesorja Andra Peterlinova učni nastop v 7. a in 7. b razredu, na katerem je prikazala delo v skupinah učencev pri obnovi Prešernove baladne pesmi: »Povodni mož«. Po nastopu je imel aktiv obširen dnevni red sestanka. Za vodjo aktivna, ki je visoko kvalificiran, je bila izvoljena profesorica Peterlinova. Pri razpravi so ugotovili vzroke pomanjkljivega znanja učencev, ki prihajajo na centralne šole iz okoliških šol:

- a) pogosto menjavanje učnih moči na enooddelčnih šolah,
- b) slabo sestavljeni podrobni učni načrti na teh šolah,
- c) slabo organizirana tih zaposlitev učencev,
- d) premalo govornih in spisovnih vaj,
- e) premajhna paznja na kaligrafijo učencev.

Aktiv je predlagal, naj bi slovensko poučevali predmetno že v petem razredu, ker bi tako bilo resnično posvečenih več ur sistematičnemu pouku slovensčine.

Nazvoči so razpravljali tudi o potrebi stalnega in skrbnega izpopolnjevanja pionirske knjižnice s sodobni mi knjigami in deli naših klasikov, da bo s tem omogočeno tudi domače čtivo učencev.

Prihodnji sestanek bo imel aktiv v februarju 1962 na osmetelki na Raketu učnim nastopom in predavanjem o spisu v osnovni šoli.

Aktiv učiteljev in profesorjev za biologijo in kemijo se je sestel 12. XII. 1961 na osmetelki v Dol. Logatcu, kjer je imela predmetna učiteljica Resnik Zlata učni nastop. Razpravljali so, kako uspešno vršiti demonstracije in poizkuse s tako skromno zalogo

Prizor iz otroškega vrtca v Belorusiji (Z mednarodne šolske razstave v Zenevi)

»Ukradeni 1. januar«

V decembru je bila pod tem naslovom zadnja radijska oddaja za nižjo stopnjo. Da sem se namenila o tem nekaj napisati, me je napotila v prvi vrsti oddaja sama in pa članek v 20. št. Prosvetnega delavca pod naslovom »Ob poslušanju radijskih šolskih ur«.

Na težave, ki se pojavljajo ob poslušanju radijskih šolskih ur, naletijo skoraj povsod. Tako sem že nekajkrat tudi sama imela prav iste težave, kot jih opisuje tov. Urbančič v svojem članku.

Naslonila se bom kar konkretno na oddajo »Ukradeni 1. januar«. Zgodbica je bila objavljena v prilogi Prosvetnega delavca. S pomočjo tega sem jo otrokom v glavnih obrisih nakazala pred oddajo. Seznanila sem jih z besedami: profesor, milničnik ipd., ker sem vedela, da drugače ne bi razumeli. Na tablo pa sem jim napisala: 1. JANUAR in tudi povedala, kako so ljudje brali januar za računaj. Bilo je že vse pripravljeno in v razredu je zavladovalo primerno razpoloženje.

Toda zanimanje otrok je kaj hitro upadlo. Že po nekaj minutah sem jih morala opominjati in jih z vmesnimi pripombami pritegovati k poslušanju. A uspeha ni bilo. Začeli so se vrteti, zehati, skratka zanimanja ni bilo. Ko smo po končani oddaji ponavljali, »kar smo slišali«, v resnici nismo ponovili tistega, kar smo slišali po radiu, ampak so otroci vedeli le tisto, kar sem jim povedala pred oddajo.

Zakaj je radijska ura izpadla tako slabo? Predem je bila pretežka za nižjo stopnjo. Morda je bila primernejša za nižjo stopnjo v mestu. Tam imajo otroci bogat besedni zaklad in jim razumevanje ne dela težav. Prav gotovo se bodo vsi strinjali z mojim mnenjem, da so izvajalci govorili prehitro. Kako z zanimanjem so otroci poslušali milničnika, ki je

glasno, razločno in počasi govoril: »Vi na levo, vi na desno, vi naprej in vi nazaj!« — A kaj, ko ni bilo vse tako razločno. Bolje bi tudi bilo včasih rabiti bolj domače besede, še bolj pa se je treba izogibati tujk. Mnenja sem tudi, da bi bilo včasih bolje izpustiti nekaj manj potrebnih stavkov in raje govoriti počasneje. Tudi ta oddaja je bila precej razvlečena. (Posebno tisto o pravopisu.)

Vse te in podobne težave se javljajo predvsem na podeželskih in sploh odmaknjenih šolah, kjer je zaloga otrokovih besed zelo siromašna. Ravno na takih šolah pa je najbolj potrebno pouk popleniti z različnimi sredstvi (saj radija večina otrok nima doma). To bi pripomoglo, da bi otrok iz zaostalega kraja (v katerem je zaostal tudi sam) počasi le dohitel otroka iz razvitejšega okolja. Seveda, vse to velja za oddaje nižje stopnje. Pri oddajah srednje in višje stopnje teh težav ni toliko.

Dobro bi bilo, če bi učitelji izmenjevali svoja mnenja, ker bi se težave, ki niti niso tako hude, dale premostiti.

Kolar Marija, Vinski vrh
p. Gorica pri Slivnici

Anka Somrak

V Ljubljani je umrla Anka Somrak, učiteljica v pokou. Pokopali so jo v njenem rojstnem kraju Velikih Laščah.

Bila je odlična elementarka in se je držala starega pedagoškega pravila, da najboljši učitelj komaj zadoštuje za pouk v prvem razredu. Voda je predšolske otroke v naravo, jih tam učila igrati in petja — še preden so bili na deželi znani »otroški vtoci«. Igre, ki jih je prirejala šolska mladina v Velikih Laščah, je navadno ona režirala in vodila tudi igrala. Ves čas je službovala v Velikih Laščah, kjer je uživala velik ugled.

Njeno življenje je bilo težko. Ves čas je bolela. Ohranila jo bomo v lepem spominu.

J. P.

PISMA BRALCEV

Naše uredništvo prejema večkrat pisma, v katerih se bralci pritožujejo nad tem ali onim, izražajo svoje pripombe v zvezi z različnimi vprašanji ti, če se nam bo zdelo to priložnost vsakodnevnega dela ali merno, vendar prosimo vse, ki pa s pisanjem našega glasila. Nam pišete, da se podpišete s škoda bi bilo, če bi misli iz teh polnim imenom, ker s tem prepisem ostale pozabljene in zavrne, zato smo se odločili, da resničnost oziroma neresničnost podatkov.

Zapostavljene hribovske šole

V 16. šte. »Prosvetnega delavca« sem pod naslovom »Ekonomska osamosvojitve šol brala med drugimi: ... Dejansko bi ga plačevali po tem, koliko učnega programa je spravil v otroško glavo. Osebnih dohodkov prosvetnega delavca pa se mora računati po znanju učencev.« itd. To me je tako pogrelo, da sem sklenila napisati nekaj vrstic.

Torej bodo dobili dobre plemenke tisti učitelji, ki poučujejo na dobro situiranih šolah, ki imajo na razpolago vse: peskovnik, flanelograf, potrebna učila, slike, knjige, morda tudi diaprojektor, katerih učenci so nadarjeni, doma jim nudijo vso potrebno pomoč, morda tudi inštruktorja. Gorje pa tebi, hribovske učitelj! Ni ti dovolj, da se moraš ubijati s trdnimi glavami, brez potrebnih slik, učil, brez vsega (da ne govorimo o

radiu, ker ni elektrike). Vse je treba narisati na tablo, ki je že davno odslužila in se kaj slabo vidi. Šola je brez denarja in mora učitelj zalagati za najnujnejše izdatke. Trgovine ni, pošte ni. Če gre kdo v 6 km oddaljeno trgovino ali na pošto, je treba računati po znanju učencev,«

slabih prejemkov. Le kdo bo šel v slabe kraje, ko se že zdaj vsak brani? To je velika krivica. Učitelj si lahko mnogo prizadeva, a ni zaželenega uspeha, ni kaj pokazati. V prosvetnem delu se uspeh pokaže včasih pozneje v življenju in ne vedno ob inšpekciji (Imam dovolj izkušenj o tem.)

To sem povedala, ker se mi je zdelo potrebno. Če bo vedno manj učiteljev, da boste vedeli, zakaj, in da ne bodo iskali krivde drugod.

Nina Maj, Podbrdo

O ocenjevanju in nagrajevanju

Kot v vseh drugih ustanovah in uradih, smo tudi v prosveti uvedli ocenjevanje. Povsem uveljavljeno. Ocenjevanje je, da pedagogski kolektiv oceni posameznika in mu da priznanje za njegov trud in uspeh. Vsako ocenjevanje in vsaka škola zase, bo skušal objektivno prikazati vso učiteljevo dejavnost in okolščine, v katerih dela. Dokler bomo namreč našim ljudem nalagali samo te in one nove naloge, pri nagrajevanju pa šli le tisočaka ali ali nekaj več navzgor, toliko časa tudi prave volje do dela ne bo; posebno če ob tem pogledamo na prejemke uslužbenec v proizvodnji. Današnji prosvetni delavec ima povsem drugo vlogo in pomen, kot ga je imel v predprilski Jugoslaviji. To svojo revolucionarno vlogo v družbi pa marsikdo pozablja in tone v registracijo in molčanje. Samo z aktivnim posredovanjem nas samih pri vseh problemih, ki se nas tičejo, bomo izboljšali zmago za našo osebo in srečo in za srečo našega rodu, ki ga vzgajamo.

Vlado Rozman,
Škofja Loka

Več iz učiteljske prakse

Pozdravljamo zamisel, da Prosvetni delavec ne objavlja samo ozko strokovne sestavke, ampak, tudi o šolstvu drugod, kar nas zelo zanima. Zaželeno bi bilo tudi, da bi več priobčevali učitelji iz svoje lastne prakse. Posrečen je bil sestavek iz ene prejšnjih števil, ki je nosil naslov »Drobt, ki bi jih ne smelo biti«. Takšnih sestavkov si še želimo več, kajti opozarjamo nas na morebitne napake pri pouku.

Pelc Pavla, Smartno,
Slovenj Gradec

NASVETOV IN VEČ PRIZNANJA

V vzgojno ustanovo je prišla inšpektorica. Preplah na vseh koncih in krajih. »Si jo videl, je že tu!« — Pripravi se, vsak čas bo pri tebi. — Življenje v učilnicah se je umirilo in inšpektorica stopa iz ene v drugo. Prisostvuje uram. Otroci jo na skrivaj opazujejo. Hiti si beležiti vse, kar je pozitivnega ali negativnega doživela pri uri tega in onega.

Ne, saj ni inšpektorica! Je vendar svetovalka, si je mislila ona, ko je stopila v njeno učilnico. Nekajkrat se je ozrla v njen tog, kot iz marmornja izklesani obraz, in nato globoko vzdihnila. Tiste ostre črte na njenem obrazu so ji prerezale srce na dvoje, da ji je glas trepetal in da se skoraj ni zavedala, kaj je v tej veliki uri delala. Konec. Ona, večkrat sem pomislil na njo in si želel, da bi bilo takih tovarišic več! Vsi pedagoški svetovalci in svetovalka, ki ne poznajo nenehno, da je pri vsaki tovarišici, ki jo je obiskala in prisostvovala pri njenem delu, znala povedati tudi vedno nekaj pozitivnega in odkrito in naravnost povedala tudi negativne strani njenega dela. Večkrat sem pomislil na njo in si želel, da bi bilo takih tovarišic več! Vsi pedagoški svetovalci in svetovalka, ki ne poznajo nenehno, da je pri vsaki tovarišici, ki jo je obiskala in prisostvovala pri njenem delu, znala povedati tudi vedno nekaj pozitivnega in odkrito in naravnost povedala tudi negativne strani njenega dela.

Predstojnici zavoda pa je kratko odmerila le naslednje: Nina je

prizadevna, Urša je zelo nemarna, Katja ne uspe pri delu... Tako so potem po naglem odhodu tudi tovarišice izvedele vsaka svoje... Misli se na to in spraševale so se, zakaj jih je tovarišica tako naglo obsodila.

Sam pa sem si mislil: res prava inšpektorica, ki bi je ne smeli imenovati tudi svetovalka! Gre zopet za vprašanje odnosov ljudi do ljudi. Nehote sem se spomnil poznane svetovalke tovarišice Hermanove, ki je povsod priljubljena. Zakaj? Prav zaradi dejstva, da je pri vsaki tovarišici, ki jo je obiskala in prisostvovala pri njenem delu, znala povedati tudi vedno nekaj pozitivnega in odkrito in naravnost povedala tudi negativne strani njenega dela. Večkrat sem pomislil na njo in si želel, da bi bilo takih tovarišic več! Vsi pedagoški svetovalci in svetovalka, ki ne poznajo nenehno, da je pri vsaki tovarišici, ki jo je obiskala in prisostvovala pri njenem delu, znala povedati tudi vedno nekaj pozitivnega in odkrito in naravnost povedala tudi negativne strani njenega dela.

levo dejavnost: molk, strah pred inšpekcijo, ali pa mogoče priznanje beseda? Vedno se rad spominjam svojih prvih inšpektorjev, ko sem služboval na Korškem. Oba sta prišla v razred vedro in mi že s prisotnostjo vili zaupanje v lastno delo. Jasno je, da ni šlo brez zardelosti in nerodnosti, toda inšpektorjev se od takrat dalje nisem bal!

Zelo mučno je, kadar svetovalc zapusti učitelja, ne da bi mu kaj rekel. Zapre beležnico in meni nič, tebi nič, odide.

Vzgojitelji pričakujejo danes precej več od njih! Pri delu nenehno iščemo nove in boljše načine dela. Zato smo predvsem svetovalcem hvaležni za vsak pameten in premišljen nasvet, ki ga bomo lahko učinkovito upoštevali pri nadaljnjem delu.

Pavšalna graja posameznikov nikoli ne učinkuje. Se bolj boli ravno to, da pri delu nekoga učitelja ali vzgojitelja ni nobenih pozitivnih strani dela. Tega seveda tudi ne verjamejo, kajti pedagoški optimizem mora biti tudi tu velik! Vse bolj pa si želimo, da bi naši pedagoški svetovalci res ne bili več strahovi, pravi Gogoljevi inšpektorji, ampak ljudje, ki želijo učitelju le pomagati.

Misli sem napisal v tistem poldnevju, ko se je zimsko sonce leno upiralo v svetle stene sobe. Želel sem popolnoma nesebično in tovariško povedati, kar mi je že dolgo ležalo na srcu. Pravilni, lepi odnosi med svetovalci in učitelji tudi tu utirajo pot kvalitetnejšemu delu.

Tiraniziranje in strah pred takimi ljudmi pa rodita le odpor in kar je še huje: ginevanje resničnega pedagoškega veselja do nadaljnjega dela. Ljudje smo le ljudje in zato tudi občutljivi.

-V-0-

obvladali večji del tistega, česar smo jih v šoli učili.

Ker precej dobro poznam peče probleme tujejezičnega pouka, se mi zdi, da je treba spregovoriti tudi o tem problemu, čeprav se verjetno marsikdo z menoj ne bo strinjal in čeprav je začeti tako delikatno vprašanje, kakor že rečeno, dokaj neprijetna in nevhvaležna naloga. Ko takole govorim s tem ali onim profesorjem, ki poučuje isti predmet, a tudi s kom drugim, se mi zdi, da nam včasih pojem »strogost« le ni docela jasen oziroma, da si včasih predstavljamo pod njim nekaj čisto drugega. Za marsikoga je namreč strog le oni, ki ima mnogo »čevkov«, drugi spet pravijo, da je strog ta ali oni, ki dijaka za vsako malenkost ozmerja ali kaznuje itd.

Res je, da je delo profesorja, uspeh njegovega dela v šoli doktrakt odvisen od njegovega karaktera, značaja, vendar pa se mi zdi, da so tudi neke objektivne norme, neko objektivno stališče, ki bi se mu morali čimbolj približati, če hočemo doseči večje uspehe, kakor pa jih — zlasti v tujih jezikih — dosegamo tudi še sedaj.

Naj v naslednjih vrstah navadam nekoliko primerov onega, kar sem zapisal zgoraj t. j. navidezno oz. nepravilne strogosti, tiste strogosti, ki seveda pogosto nimajo pravega učinka.

So pedagogi, ki trdijo, da mora biti v vsakem razredu ob semestru ali ob zaključku leta določeno število nezadostnih ocen, ali celo taki, ki trdijo, da je »dobere« tisti profesor, ki da čim več nezadostnih ocen. Mislim, da to nikakor ni pravilno stališče in da ga je treba pobijati, čeprav nekateri taki pedagogi v kdo ve kdaj in kako pridobljenem zmotnem mišljenju tako vztrajajo pri svojem (in to ne samo v »strogo-

sti«, pač pa tudi v drugih navadah, toda to je že stvar metodike) in se dostikrat ne puste niti za las premakniti. Saj vendar dobro vemo, kam le prepogosto vodi taka strogost. Dijaki zasovražijo profesorja in še predmet. Gre pa tu še za nekaj drugega: ne bom rekel, da vselej, toda prav gotovo je večkrat vzrok temu, da se profesor poslužuje take strogosti, dejstvo, da predava v razredu suhoparno, ne zna vzbuditi med dijaki zanimanja, ali pa ni metodik in je potem seveda čisto sam kriv, če se mora zatekati k taki prisilni strogosti, ako hoče rešiti vsaj del znanja, ki ga zahteva od dijakov.

Prav tako smatram, da ni resnično strog tak učitelj ali profesor, ki v razredu ne da odlične, ali včasih celo ne prav dobre ocene. To je kvečjemu popolnoma napačna taktika, saj razred ocenjuje glede na nivo, ki vlada v njem, ne pa v primeri z drugimi razredi. In to že zato, da v razredu, ki je že tako ali tako šibek, vsaj malo dvignemo veselje do učenja, do dela. Nasprotno pa je prav tako važno, da profesor v dijaku ne vzgoji občutka, da sploh ne more pasti, da je dovolj, če samo v šoli posluša in da se mu doma sploh ni treba učiti. Ne bi rad seveda posebej omenjal, da ob semestru ali ob koncu šolskega leta kakšnega barantanja za ocene ne sme biti (take nepravilnosti imajo lahko zelo kvarne posledice v padanju v razredu).

Tudi mislim, da ni pravilno, niti ne pravično kazati svojo strogost z zaničevanjem dijakov in norčevanjem. Izrazi kakor: »sodraga«, »tepec bedasti«, »smrkavec«, »budalo«, ali celo »pokvarjenec« nikakor ne spadajo v razred. Saj smo tudi mi zamerili svojim profesorjem, če so nas zmerjali. Prav tako profesorjeva ali učiteljeva slaba volja ne bi

smela biti vzrok večje strogosti. Takega profesorja se dijaki res bojijo, a pogosto tudi, vsaj na tistem, sovražno. In kako hitro se tako sovraštvo lahko prenese tudi na sam predmet, ki ga tisti profesor uči!

Dalje je tudi vprašanje disciplinskih enojk. Negativna ocena, ki jo dijak dobi samo zato, ker se je med uro obrnil v klopi ali klepetal s sosedom, ne da bi bil sploh vprašan, prav gotovo ni merilo njegovega znanja in ni pravična. In vendar se taki primeri čisto dogajajo! Disciplino v razredu lahko dosežemo čisto drugače, toda o tem pozneje.

In tu so še vprašanja strogosti, ki se po svoji naravi že približujejo metodskimi problemom. Za primer naj navadam dva profesorja, ki sta oba imela opravka s istim dijakom. Dijak res ni delal in eden od profesorjev mu je takole dejal ob koncu prvega semestra: »Tepec, nič ne znaš, padel boš, kar sedi...« Profesor drugega predmeta, ki mu isti dijak prav tako ni odgovoril na vprašanja, pa je ubral drugačno pot. Dejal mu je: danes spet ne znaš, toda pripravi se bom do tega, da se boš učil. Škoda bi bilo vendar tako nadarjenega fanta... Mislim, da nam ni treba posebej dokazovati, da je drugi profesor na dijaka neprimerno bolj pozitivno vplival kakor prvi. Ne smemo pozabiti, da je naš cilj v šoli znanje dijakov, tako posameznikov kakor celega razreda, nikakor pa ne morejo biti naš cilj — ocene.

Ali je imel prav tisti profesor, ki je dejal: »Nihače v razredu ne zna te snovi, moja dolžnost pa ni, da bi to z njimi še enkrat obdelal, to bi morali že prej znati...?« Prav bi bila, da bi snov z dijaki na kratko še enkrat predelal, vsaj ponovil, ne pa, da je — saj ni to tajnost — dal polovici razreda »čvek«. Zakaj se taki

pedagogi potem razburjajo, če se starši na roditeljskih sestankih o njih nepovoljno izražajo? Mislim, da smo si takih kritik dostikrat sami krivi. Dober profesor ve, da je težjo snov včasih treba tudi trikrat razložiti, če naj jo dijaki res obvladajo (tudi glede na nivo razreda), dijaki pa bodo uvideli, da so njihove zahteve nepopustljive in resne in se bodo temu primerno učili.

Prav tako gotovo ni najbolje zahtevati od dijakov vsako malenkost (razen, kadar gre za važna dejstva), zahtevati od dijakov vse lekcije na pamet, zahtevati do pike točno vsa slovnicična pravila in ne vem še kaj — to je prejšekiranje kot strogost in navadno nima zaželenega učinka. Pri taki nepravilni in pretirani strogosti pogosto pretirano grešimo. Samo en primer: profesor govori z dijaki v tujem jeziku, zahteva, da ga razumejo, pri tem pa uporablja (n. pr. pri razlagi besed) take tuje izraze, da jih dijaki sploh še ne poznajo. Posledica je potem vrsta nezadostnih ocen in še kaj slabšega.

Ne bom dalje govoril o napakah v strogosti. Naj takoj preidem na tisto, zaradi česar sem ta članek sklenil napisati, zaradi tistega, kar imenujem, če smem tako reči, pravo strogost, tisto primerno strogost, ki delu v razredu daje pečat resnosti in uspešnosti.

Mislim, da ne bo odveč, če povem, dovolj samokritični profesor ali učitelj sam čuti ali ve, da ima tudi on svoje dolžnosti do učencev. Ne sme pozabiti, da mu je potrebno neprestano in temeljito izpopolnjevanje v lastnem predmetu, ki ga poučuje, da mora dobro poznati metodske principe v pouku tega predmeta, torej biti dober metodik (le koliko jih je med nami, ki so se temeljito seznanili, recimo, z metodiko tujejezičnega pouka?). Da je njegova

PROFESOR IN NJEGOVA STROGOST

Najprej naj povem, da kot profesor jezikov nameravam predvsem govoriti o onih, ki poučujejo tuje jezike. Pred časom sem sicer že napisal članek o ocenjevanju pri pouku tujih jezikov, vendar pa se mi zdi, da je treba spregovoriti nekaj besed tudi o odnosu profesorja oziroma učitelja do dijaka, torej ne le o ocenjevanju, kajti to je le del tistega, kar imenujemo navadno strogost tega ali onega pedagoga.

Pravzaprav je problem, ki ga nameravam v svojem članku načeti, dokaj delikatno. Tudi moram takoj pripomniti, da mislim tu podati le nekaj svojih misli, ki sem jih nabral ob svojem praktičnem delu v razredu, oziroma ob pogovorih s številnimi kolegi, pa tudi ob opažanjih pri delu vrste sotočarišev.

Strogost pri delu v razredu je vsekakor zelo važen moment in to ne samo pri ocenjevanju, še daleč ne. Vsi vemo že iz svojih študentskih let, kaj se zgodi profesorju, ki je z dijaki preveč »domač«, kakor pravimo, oz. »predober«, vemo, da se pri takem profesorju dijaki ničesar ne nauče, že zato, ker tak predmet že v začetku izgubi svojo privlačnost, pa tudi zato, ker je dijak ob številu predmetov, ki se jih mora učiti, srečen, da se vsaj enega iznebi. Zrelost, s katero bi gledal

na predmete, ki se jih uči, češ, učim se za življenje, te zrelosti večini dijakov seveda še ne moremo pripisovati, zlasti v nižjih razredih. Po drugi strani pa profesor, ki ne pozna nobene »miloštie«, ki se v razredu z dijaki nikoli ne nasmeje in katerega glavno orodje je »čvek«, tudi greši. Dijaki ga kmalu zasovražijo, še več, zasovražijo tudi njegov predmet, učijo se, kolikor se učijo, le zaradi profesorjeve neizprosne strogosti. Prav tako vemo, da omenim še dva »primera«, da marsikdo med nami, ki sicer svoj predmet odlično pozna in je v njem pravi strokovnjak, v razredu ne doseže uspeha, a ne samo zato, ker, recimo ni dober metodik. Pa celo dobri metodiki včasih ne dosežejo pravega uspeha. Je tako, čeprav mi morda kdo ne bo verjel.

Kdor je prebral članek, ki sem ga pred leti objavil o ocenjevanju, ve, da nikakor ne zagovarjam neke pretirane strogosti, še mnogo manj pa kakršnokoli krivičnost pri delu z dijaki v razredu. Vse to na žalost pri nas še vedno obstaja, pri nekaterih posameznikih — v nadaljnjem bom navedel več primerov — toda, naj že kakorkoli premišljamo, neka določena strogost nam je v razredu res potrebna, če hočemo doseči uspeh, se pravi, doseči, da bodo dijaki resnično

OB ŽAGARJEVEM ČLANKU

Razvoj izobraževanja osnovnošolskih učencev

Ze po prvem branju Žagarjevega članka, ki je priobčen v zadnji številki Slavistične revije, se mi je vsilila misel, da bi avtorju svetoval, naj vztrajno nadaljuje z delom, ki ga opisuje. Po tehtanju vsebine za drugim branjem pa sem sprevidel, da zasluži Žagarjevo delo pozornost pedagoških delavcev, zato bi zaradi aktualnosti nanje opozoril na tem mestu.

Prejšnji mesec smo razbrali iz pedagoškega tiska ugotovitev, da je znanje materinščine na osnovnih šolah po vsej državi dokaj šibko. Trditve bi le še podprl. Zavod LRS za strokovno izobraževanje je namreč anketiral oktobra 1961 65 učiteljskih zbora na strokovnih šolah po vsej LR Sloveniji glede tega, v katerih predmetih je znanje letošnjih absolventov osnovnih šol najšibkejš. Večina je odgovorila, da v materinščini in matematiki. Sedaj bo pač treba neutrudljivo iskati vzroke in pota, da bi slabost odpravili. Ker razpravlja Žagar v omenjenem članku o pismenem izražanju učencev, je

nedvomno aktualen.

V uvodu z naslovom Teorije otroškega govora našteva Žagar nekaj najvidnejših raziskovalcev otroškega govora (W. Stern, K. Bühler, Piaget, Wallon, Guillaume, Isaacs, Vigotski, Rubinstein), v kratkem oceni Piagetovo in Rubinsteinovo teorijo ter se odloči za slednjo, ker da je Rubinstein kot marksišč »mnogo zanesljivejši v tolmačenju in je našel dejstvo adekvatno interpretaciji«. Zatem razpravlja o situacijskem govoru, strukturi stavkov, besedišču in metaforiki. Teorijam otroškega govora je avtor posvetil le dva zgodbena odstavka in je z njima seveda problem samo nakazal. Sicer pa to ni bil njegov namen, zato mu to pomanjkljivost lahko oprostimo. Uvod dokazuje, da Žagar proučuje psihologijo otroškega govora in mu je le-ta izhodišče za opazovanje, da bi domnel vzroke za tako pismeno izražanje učencev na dobropolski osnovni šoli, saj pravi: »Razumevanje notranjih vzrokov posameznih odstopov od jezikovne norme je za peda-

goge zelo važno, sicer bi bili podobni zdravniku, ki odpravlja simptome, ne uničuje pa korenin bolezni.«² Dosleden temu stališču Žagar očitno ni le korektor z rdečilom v roki, ampak išče za jezikovnim izrazom učencev vzrok v njihovem psihičnem življenju ter jih previdno uvaja v pismeni (knjižni) jezik tako, da tudi njim ustreza. Na ta način učenci niso utenjeni in nejevoljni, ampak verjetno radi popravljajo, si napake bolje zapomnijo in se jih najbrže kasneje tudi ogibljuje. S tem pa Žagar odpravlja bojazen učencev pred pismenim izražanjem nasploh, ki je gotovo tudi eden izmed vzrokov za slabo pismenost. Jasno je, da so norme knjižnega jezika eno, otrok na določeni razvojni stopnji pa drugo. In umetnost pouka je prav v tem, kako zna pedagog praktik premoščati ta prepad.

Iz članka lahko tudi razberemo, da Žagarjevi učenci medsebojno ocenjujejo pismene sestavke. No, to delajo tudi marsikje drugje, a ocen morda učitelji ne jemljejo tako resno kot Žagar in jim ne znajo priti tako do dna kot on.

Do nekaterih posplošitev o situacijskem govoru, strukturi stavkov, besedišču in metaforiki prihaja avtor članka po induktivni poti na podlagi pismenega izražanja učencev iz II. do VII. razreda. Vsekakor med njimi pogrešam tudi primere iz konca leta I. razreda in primere iz zaključnega razreda, če že avtor govori o razvoju izražanja osnovnošolskih učencev. Tudi bi bilo verodostojnosti posplošitev v prid, ako bi bil pisec članka nekje povedal, da ni posploševal le na podlagi natisnjenih primerov, ampak je navedel le najznačilnejše. Sicer pa moram reči, da so ugotovitve dokaj prepričljive, če jih presojam z vidika prakse in teorije.

Zaključil bi z željo, da Žagar ne bi opustil zastavljenega dela, ampak bi z njim sistematično in vztrajno nadaljeval tako, da bi razširil krog sodelavcev. Dragoceni izsledki ne bi koristili samo slavistiki, ampak tudi mladinski psihologiji, ki bi zrastle na naših tleh, metodiki slovenskega jezika in tako tudi učnovzgojni praksi.

Tudi bi želel, da brez Slavistične revije ne bi bila nobena naša osnovna šola, ker posebno zadnja leta prinaša mnogo dragocenih člankov, ki bi koristili slehernemu praktikumu.

Ivan Andoljšek

¹ Franc Žagar: Razvoj izražanja osnovnošolskih učencev. Slavistična revija, Ljubljana, letnik VII, št. 3, str. 82–87.
² Isti, tam, str. 83.

F. Žagar

dolžnost, dijakom vsako stvar temeljito razložiti, biti torej vedno za delo v razredu dobro pripravljen.

Na vsak način je treba paziti na to, da dijaku na ta ali oni način vzbudimo zanimanje za predmet, da mu damo veselje do dela v tem predmetu, da torej nismo samo učeni in suhoparni predavatelji, ki od dijaka le zahtevamo, da sprejema in se doma uči.

Vse to bi moralo biti v nekem medsebojnem ravnanju — šele potem, po mojem mišljenju, smemo zahtevati neko dosledno strogost.

Zelo važno je tudi, da dijaku čimprej vcepimo tiste aktivne lastnosti, s katerimi pozneje lahko tudi težje probleme samostojno rešuje (n. pr. slovnične vaje). Zato niso dobre tiste metode, ki take dijakove sposobnosti in njegove pripravljenosti, da aktivno sodeluje v predmetu, ne samo zavirajo in ne upoštevajo, ampak naravnost uničujejo (učenje dosledno vseh lekcij samo na pamet brez konverzacije, učenje slovnične na pamet brez primerov, prevajanje in podobno, ne da bi vadili obnavljanje že obdelanih beril, popolno neupoštevanje stavečnih struktur, stavka kot zaokrožene misli itd.).

Dalje je treba dijake navajati na neke stalne navade, n. pr. da ni popuščanja pri domačih nalogah (razen seveda v upravičenih primerih), da morajo te brezpogojno biti napisane, na neko primerno hitrost pri izpraševanju; dijak bi se moral zavediti, da se mora učiti, pripravljati prav za vsako uro (zato je seveda važno, da profesor dijake čim bolj pogosto izprašuje). Pri taki dosledni strogosti je seveda tudi važno, da zna profesor ves čas držati dijake v primerni (ne pretirani) napetosti in jih pri tem zaposliti, lahko bi rekli, ustvariti nek primeren tem-

po, pa naj bo to, kadar izprašuje (in zato je treba, če le mogoče, kakor pravimo, na kratko izpraševati), ali kadar obravnava novo snov. Tudi je treba čimveč popravljati in če gre za važna dejstva, čez vse leto.

Tako je torej treba dijake od samega začetka navajati na neko stalno delovno disciplino, na delovne navade, pri katerih tudi zunanost zveza in naloge ne moreta biti brez pomena. Važna je vsekakor tudi zahtevnost pri samem ocenjevanju: če n. pr. dijak govori počasi, se prekinja, popravlja in sploh ne kaže nekega urejenega znanja, ne more biti visoko ocenjen. Prav tako dijak, ki postavlja lahka vprašanja (če nastopa v vlogi izpraševalca), ki za to stopnjo ne predstavlja aktualne slovnične snovi, ne more dobiti visoke ocene. Ni namreč vseeno, na kakšne zahteve se dijak navadi, in od tega je v veliki meri odvisno njegovo znanje.

Zavedati se moramo tudi, da je važen naš nastop, sploh stopnja naše resnosti v razredu in ne samo nezadostne ocene. Gorje, če dijaki odkrijejo profesorjeve hibe in slabosti — teh se mora dosleden profesor za vsako ceno izogibati. Seveda je res, da včasih ne zmoremo vsega, toda...

Navsezadnje mora biti profesor oz. učitelj tudi pravičen in objektivni in to dosledno, enako do vseh dijakov v razredu. Upoštevati mora vse, kar iz tega izvira: n. pr. ali je bil dijak vprašan lažjo ali težjo snov, gledati, da ga izpraša iz vseh različnih aspektov predmeta, a upoštevati mora tudi vse ostale okoliščine.

Dobro metodik, ki zna dijaka zainteresirati za predmet, bo znal z dosledno (ponavljam: ne pretirano!) strogostjo in z dobro metodo ustvariti tisto vzdušje pri delu v razredu, v katerem se bo dijak zavedal, da je sposoben in dovolj nadarjen, da izdela, če se

uči in sodeluje, če torej le hoče, dal mu bo torej občutek, da se (v našem primeru) jezika lahko nauči — in nasprotno, da je njegova, dijakova krivda, če ni izdelal. Nepravilna pa je, kakor že rečeno, strogost, pri kateri dijak (tudi zaradi slabe metode) izgubi veselje in zanimanje za predmet, predvsem pa občutek, da je sposoben izdelati, da se lahko uči. So pa celo taki profesorji in učitelji, ki sploh ne razlagajo, ampak vse delo prepuščajo dijakom. Potem so seveda lahko »strogi«...

Tako vidimo, da z doslednostjo in primerno strogostjo doseže profesor ali učitelj v razredu neko stalnost in ravnotežje, neki nivo odnosov med seboj in dijaki, ki potem ustvarja ugodno ozračje za resničen uspeh pri delu in navaja dijake k resnosti. Pravim »z doslednostjo«, kajti nič se glede discipline in pri delu v razredu ne masčuje bolj kot nedoslednost in popuščanje. O tem mi vendar ni treba posebej govoriti, kajti vsi prav dobro poznamo posledice takega ravnanja in jih dostikrat občutimo.

V svojem članku sem poskušal prikazati, kakšnega pomena je za uspešno delo v razredu primerna dosledna strogost. Napisal sem ga zaradi neštevitih primerov, o kakršnih slišimo dan za danom, in mislim, da je bilo že potrebno o tem spregovoriti. Moj članek ni kaka izčrpna študija, upam pa, da sem z njim le pokazal na nekatere pereče probleme pri delu v razredu, predvsem seveda na področju tujejezičnega pouka. Morda bo vsaj nekoliko pomagal mlajšim pedagogom pri njihovem delu. Prepričan sem namreč, da je želja nas vseh, ki poučujemo tuje jezike na naših srednjih šolah, da damo mladini čimveč in ji pokažemo, kolike vrednosti je resnično znanje in delo zanj.

Dušan Čop

ANDREJ ŠAVLI:

Tiho delo učencev

Med zelo aktualnimi vprašanji, kako v osnovnih šolah izboljšati aktivnost učencev in kvaliteto pouka, je tudi vprašanje tihe zaposlitve učencev. To pride še bolj do izraza v oddelkih s kombiniranim poukom, pri katerem mora učitelj že tako kratko učno uro deliti na direktni (neposredni) in indirektni (posredni) pouk. Učitelj s posebno prilagojeno živahnostjo, domislečnostjo in daljšo učno prakso zna učno snov tako porazdeliti in posredovati, da so vse skupine stalno zaposlene. Pa še tem se primeri marsikaj sprotisrja, katerega začetju šele po končani učni uri. Kaj šele novincem in mlajšim močem, ki so po silni razmer pršli z učiteljskega na eno oddelčne šole in imajo pri dopoldanskem pouku pred seboj 5 razredov, pri popoldanskem pa tri.

Učiteljske ima svojo vadnico na višjeorganizirani šoli, kjer učiteljski ne vidi in zato ne morejo spoznati pouka v kombiniranem oddelku. Ko pa pridejo na nižjeorganizirano šolo, se znajdejo pred gotovim dejstvom in ne znajo učencev uspešno tiho zaposliti. To se večkrat zgodi tudi učiteljem na višjeorganiziranih šolah.

Kako učitelj lahko uspešno tiho zaposli učence v vsakem razredu, nam znanstveni sodelavec Andrej Šavli pregledno nakazuje v svoji nedavno izšli knjigi: Tiho delo učencev, katerega nas v svojih poglavjih vodi preko tihega dela učencev pri frontalnem in skupinskem pouku do tihega dela učencev pri kombiniranem direktnem in indirektnem pouku, kar zopet razčleni v tiho delo učencev pri individualnem in individualiziranem pouku. To pa je vse podprto s primeri iz prakse, ki nam nazorno in razumljivo pokažejo razliko med temi načini pouka.

Prav tako je v knjigi naveden primer dodatnega dela z učenci, katerega najlažje organiziramo v interesnih krožkih, ki naj bodo koordinacija z rednim šolskim delom zaradi ugotavljanja vrzeli v znanju učencev, doseženih rezultatov in napredovanja v znanju.

Avtor tudi ni pozabil obravnavati tihega dela v oddelkih posebnih šol, kjer je učno delo še bolj delikatno in zato zahteva še skrbnejše učiteljeve priprave, zbranosti in vsešine. Ko nas je pisatelj seznanil o tihi zaposlitvi v raznih oblikah in vrstah šolskega dela, nam v naslednjem poglavju govori o značaju, posebnih funkcij, mestu in kvaliteti tihega dela učencev; tu najdemo nešteto nasvetov, kako lahko izrabimo vsako najmanjšo priliko, ki nam jo ponudi učna snov, da bomo vključili pri pouku tiho delo, pri katerem bodo učenci samostojno nekaj opazovali, izvajali primerne polkuse ter prišli do zaneženih spoznanj in povezav z likovnim, tehničnim in gospodarskim poukom, ki lepo dopolnjuje vse ostale učne predmete.

Velika učna in vzgojna važnost tihega dela učencev je razvidna iz poglavja o organizaciji tihega dela, kjer dobimo navodila o pripravi, nakazilu, izvedbi, preverjanju rezultatov in porabi tihega dela učencev, kar je pojasnjeno s shemami, ilustracijami in primeri iz učne prakse.

Ker pa tiho delo ni uspešno, če nimamo zanj izbire, sredstev, nam avtor zelo obširno našteva in opisuje navabo in uporabo raznih vrst šolskih tabel, stenskih listov in blokov, flanelografov, učbenikov in pomožnih knjig, knjižnih polic, časopisnih izrezkov, map, peskovnikov, reliefov,

zemljevidov, audiovizualnih sredstev, zbiranja in urejanja raznega učnega gradiva in slikovnega materiala, ki nam bo uspešno služilo pri tihi zaposlitvi pouka vseh predmetov.

V zadnjem poglavju pregledne in obširne knjige nam avtor govori še o učilnici, razporeditvi šolskega inventarja s čimer lahko dvignemo aktivizacijo učencev pri diferenciranem pouku in tišem delu ter omogočimo svobodnejše učne metode in oblike. Nadalje še dobimo nasvete o ureditvi prostora za delovna in učna sredstva, gradivo in izdelke, o opremljenosti učilnice in posebnega delovnega prostora, zbirki delovnih in učnih sredstev za tiho delo učencev ter učnih arhivov oddelka.

Kdor knjigo prebere enkrat, jo bo ponovno vzel v roke, ker mu da razprava enega poglavja toliko misli in pobude, da išče v njej razlage za nova, pri delu nastajajoča vprašanja, za katere bo našel v njej bodrilen odgovor ali vsaj nasvet.

Knjiga je pisana zelo strokovno, razumljivo ter bogato ilustrirana, zato jo vsakemu učitelju priporočamo. Drago Vovčina

Najlepše antične pripovedke

Gustav Schwab je bil Prešernov sodobnik, v neski literaturi se je trudil, da bi postal pesnik donečega imena. Ko je sprevdel, da ima čut za poezijo, ne pa za ustvarjanje poezije, se je raje predal antični književnosti ter se poslovali za »Najlepšimi antičnimi pripovedkami«.

»Najlepše antične pripovedke« so torej odbrana prirečena vza, ki jo je Gustav Schwab kronološko razvrstil, poleg ko je zajel najbolj imenitne zgodbe iz Homerjeve »Iljade« in »Odiseje«, Vergilove »Eneide«, iz tragedij treh velikih antičnih dramatikov, pa še iz raznih zgodovinarjev. Schwab je moral premostiti razna protislovja ter živopisni svet umetnosti, filozofije in etike ubrati v skladno pripovedno celoto. V želji, da bi z antičnimi pripovedkami ponudil žlahtno izročilo grškega duha in estetike, je uspel. Se več, tudi po 120 letih, kar je izšla Schwabova priredba »Najlepših antičnih pripovedek«, je delo ohranilo svežino in mlavni meč široko po svetu. Vsi namreč radi posegli po Schwabovi zajemi knjigi.

Slovenski prevod Frana Bradača tudi bralcu nadrobno študijo o grško-rimskem mitološkem in pravljicnem svetu, kakor tudi o mitološki. Brez obojega bi se bralec težje znal med nepreglednim Olimpom in mitološki heroji in polbogovi. Ko bo bralec prebral zgodbe o Prometeju, Argonavti, Heraklejevih junakih dejanjih, o kruti usodi, ki je pestila Ojida ali o trojanski vojni, Agamemnonovi vrnitvi in Eneju, se bo pomudil ob misli, koliko bogastva so našli v antični veliki umetniki od Goetheja, Costeauja in O'Neill pa do Stravinskega in Picassa, ki so vezali svoje ideje z antičnimi motivi Velika vsebina, ki bo upravičeno pritegnila tako odraslega kot mladno. Bralce pa bo pogrešal tisto skrbno in kleno besedo, ki jo je sicer valjen v prevodih antičnih del, da domisline in lepe ilustracije je poskrbel Milan Kumar, knjigo pa je napisala Mladinska knjiga.

NOVE

KNJIGE

Nekrasov — »Prigode kapitana Vrungla«. Šestinsedemdeseti zvezek knjižnice Sinjega galeba prinaša zabavno, poučno in veselo povest o neverjetnih pomorskih dogodivščinah starega morskega volka. Pavle Vozlič je prevedel iz rušine mladinsko povest »Prigode kapitana Vrungla« — beri kapitana Lažica. Potovanje na barkadi »Beda« povede veselo družščino na pustolovsko potovanje okoli sveta. Humor je vever, osvetojujoča, knjiga za mlade od dvanajstega leta. Za lepo opremo je poskrbel France Slana.

A. Lehmann — »Zivall so prišle k nam«. Izrazito poučna knjižica za šolsko mladino. Anton Pirce je prevedel iz nemščine Lehmannovo delo »Zivall so prišle k nam«, ki je je pisec pisal prav s tem namenom, da preprosto pove osnovnošolski mladini, kako je človek udomačil živali, le-te so nekoč v davni živele v divjini, človeška iznajdljivost pa je storila svoje. Z opremo M. Dovjaka je napisala knjižico Mladinska knjiga.

Kenneth Grahame — »Veter v vrblju«. Tudi to knjigo je napisala Mladinska knjiga z željo, da bi ustregla mladim bralcem do dvanajstega leta. Prevod Jožeta Dolenc ponuja živalsko povest izpod peresa Kennetha Grahame »Veter v vrblju«. Glavni junak je Krt, ki doživlja vse se in žalostne pustolovščine med pisano živalsko družščino. Zivall govorijo in modrujejo kakor človek, tudi takšne značaje imajo. Prav zato ulegne biti povest všeč mladim bralcem. Posrečeno zunanjo opremo je naredila Dora Plestenjak.

Viktor Smolej — »Slovenski dramski leksikon«. Knjižnica Mestnega gledališča je napisala I. zvezek »Slovenskega dramskega leksikona«, ki ga je napisal Viktor Smolej. Pomembno delo s področja dramske kulture upravičeno zasluži vso pozornost. Po abecednem razporedju so razvrščeni dramatik, prevajalci, režiserji, igralci, skladatelji, odskre glasbe itd. Avtor je upošteval tudi film in radio, lutkarstvo in opero. Bralce bo našel zgoščene podatke, ki so se zaradi omejenega prostora morali utegniti z najnujnejšimi. Doslej Slovenci nismo imeli tovrstnega priročnika; še posebej je razveseljivo, da se Smolej ne ustavi le pri gledališkem središču, po svojih močeh je posvetil pozornost tudi polprofesionalnim in amaterskim gledališčem. Povečini je moral orati ledino neraziskanega področja domače dramske dejavnosti. Zato ne more presenetiti, če je izpadlo kakšno ime, ki bi sodilo v dramski leksikon, kar pa se lahko v posebnem dopisku ob koncu leksikona dopolni. Prvi zvezek vsebuje imena od Erke A. do L. Ob besedilu so portreti dramskih delavcev.

Slawomir Mrozek — »Pomlad na Poljskem«. Med povojnimi poljskimi književniki si je Slawomir Mrozek priboril ugledno mesto kot izrazit satirik in humorist. Zaslovel je doma in po svetu in zdaj se prvič v knjižni obliki srečujemo z izbranimi satirami in humoreskami v prevodu Lojza Krakarja in Uroša Kraigherja. Ljudska knjižnica Prešernove družbe je napisala lepo mero kratkih satir, vmes pa je tudi satirična dramska igra »Policaje«. Pisateljevo pero je duhovito in priroteno, nekatere humoreske pa so enodnevni današnje obkopi. Malo humorističnega čitva videvamo na knjižnih policah, zato je duhovita »Pomlad na Poljskem« tem bolj prijeten dogodek.

JOŽE DULAR:

Metlika skozi stoletja

Belokranjsko muzejsko društvo v Metliki je v založbi »Dolenjske založbe v Novem mestu« pravkar izdalo prikupno napisano knjigo METLIKA SKOZI STOLETJA, ki jo je opremila in prispevala zanj tudi risbe Mladene Brancelj. Delo je izšlo v poštastiv desetletnega jubileja Belokranjskega muzeja, čigar prvi predsednik in sedanji ravnavatelj je avtor omenjene knjige.

Po svoji zanimivi vsebini je Dularjeva najnovejša knjiga vsekakor važen kulturni doprinos Beli krajini. Če upoštevamo, da smo o tej deželici sonca in vinske trte, ki sega od Gorjancev do Kolpe, vedeli doslej kaj malo, da je pred vojno bilo izdano s sodelovanjem belokranjskega učiteljstva Vovčinovo »Domoznanstvo Bele krajine«, ki je bilo dolga leta edini priročnik za spoznavanje Bele krajine in njenih kulturnih izročil, a da je še ta služil bolj šolam kot ostali javnosti, tedaj je Dularjeva knjiga gotovo prvo znanstveno delo, ki odkriva bralcem zanimivosti Bele krajine iz zgodovinskega, kulturnega, gospodarskega in političnega aspekta, nam v njem odkriva obraz ne samo Metlike, kakor bi lahko površno sodili po naslovu knjige, temveč tudi fizionomijo njene širše okolice.

V prvem poglavju nam avtor v izčrpno napisanem zgodovinskem pregledu prikazuje Metliko in njeno življenjsko utripanje skozi stoletja, saj posega v daljno preteklost 2000 let pr. n. š. in spremlja razvoj starodavne naselbine tja do Ilirov, Kelto in Rimljanov. Zari, ki sta bili izkopani na metliškem Borštu leta 1952, potrjujejo avtorjevo trditev o starodavnih naselvitvi ozemlja, kjer stoji danes Metlika. Izčrpen opis, ki prikazuje to patriarhalno mesto skozi razne zgodovinske peripetije pa vse do začetkov NOB, ko je Metlika postala svobodno partizansko mesto, je zanimiv ne samo zaradi kronološkega zaporedja, ki je Metliki vtisnilo pečat enega najstarejših mest na Slovenskem, ampak tudi zaradi prikazovanja gospodarske rasti Metlike v povojnem razvoju. Ze samo uvodna razprava t. j. zgo-

dovinski opis mesta Metlike in njene bližnje in daljne okolice, ki je gospodarsko, politično in kulturno soutilpala s svojo metropolo, je dovolj prepričljiva in poučna, da bi Dularjeva knjiga ne smela manjkati v nobeni belokranjski šoli za spoznavanje domoznanstva Bele krajine in njenega zgodovinskega razvoja.

V poglavju »Gospodarstvo v Metliki« je pisatelj Dular s številnimi statističnimi podatki in preglednicami, ki so bolj prepričljive ko na dolgo razvlečeni opisi o povojnem gospodarskem napredku Bele krajine, prikazal napore naše ljudske oblasti v povojnih letih, da bi se nekoč gospodarsko pasivna deželica, kjer je bil problem izseljenstva najbolj pereč v vsej Sloveniji, vsestransko dvignila, ekonomsko okrepila in

zaposlila odvisno delovno silo na domačih tleh. Začetki industrializacije v Metliki so gotovo lep obet za lepo prihodnost in gospodarsko krepitev Bele krajine nasploh.

Ce sem torej nad knjigo navdušen, ne morem tega trditi edino za poglavje »Kulturni prispevek Metlike«, v katerem se je avtor žal omejil le na zaznamek kulturnikov — domačinov, ki so skozi stoletja ugnetal kulturni obraz Metlike. Menim, da bi bilo to poglavje lahko izčrpejša slika kulturne rasti Metlike in Bele krajine, če bi avtor napisal nekaj besed tudi o vseh tistih številnih prišlekih, ki so kdajkoli službovali v Beli krajini ter z njihovimi deli na umetniškem in znanstvenem področju doprinesli omembe vredni prispevek h kulturni rasti Bele krajine. Tozadevni kratki zaznamki bi bili delu samo v prid.

»Deset let Belokranjskega muzeja« je naslov poglavja, v katerem prof. Dular podaja celotni razvoj muzeja v Metliki od prvih začetkov do današnjega časa, ko je ta pomembna kulturna ustanova pridobila prav po zaslugi književnika Dularja ustrezne prostore v metliškem gradu.

Dularjevo delo, ki ga je rodila živa potreba, je važen doprinos k spoznavanju Metlike in njene preteklosti v ožjem smislu ter Bele krajine v širšem pomenu besede. Napisano je v lepem jeziku, zato se knjiga priporoča že sama po sebi.

Naj bi ne bilo kulturnega Belokranjskega, politika, učitelja ali gospodarstvenika ter prijatelja Bele krajine, ki bi te knjige ne prebral! Z njo naj bi obogatili svoje knjižne police ter vsaj na ta način izpričali ljubezen do deželice tudi vsi tisti, ki jim je Bela krajina — »zibelka partizanstva« — nudila v času NOB gostoljubje in ljubezen. V tej deželici, ki je bila prvo osvobodeno ozemlje na Slovenskem v času NOB, se je iz temeljev pričel ustvarjati nov družbeni red, o katerem obširno govori tudi Dularjeva knjiga; delo, ki se ne stara in kot lepa stvaritev zlahka ne preživi. Lojze Zupanc

Lutkovni oder 18: France Bevk, Lenuh Polcuh, lutkovna igrlica, izdala Mladinska knjiga

Zahteva po vskladitvi osebnih prejemkov

(Nadaljevanje s 1. strani)

ti dohodka, so v teh pravilnikih predvidele povečanje osebnih dohodkov za 30 %.

Razen teh povečanj so predvideni še posebni dodatki (za vodilni kader 10—15 %, dodatek za strokovni izpit 10 %, specialne službe, kreativni dodatek, nevarnost za zdravje itd.)

Medtem pa so ostale plače prosvetnih in znanstvenih delavcev na višini iz leta 1959, razen onih 10 %, ki so jih prejeli vsi uslužbenci.

Vse navedeno dokazuje, da je običajno zaostala raven plač prosvetnih in znanstvenih delavcev v primerjavi s plačami uslužbencev drugih strok. Zaradi tega odhajajo ljudje, ki že delajo v teh poklicih, in tisti, ki končujejo učiteljske študije, v druge službe in vedno manj mladine gre v učiteljski poklic.

Predsedstvo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je na seji 14. decembra lani podprlo zahtevo našega Centralnega odbora, naj bi Zvezna ljudska skupščina sprejela sklep, s katerim bi bilo omogočeno vsklajevanje osebnih dohodkov prosvetnih in znanstvenih delavcev s prejemki uslužbencev v gospodarstvu in drugih javnih službah in to še pred najavljeno povečanjem plač za 15 %.

Zato smatramo, da je potrebno, ne glede na splošne ukrepe za povišanje življenjskega standarda delovnih ljudi, vskladiti osebnih dohodkov prosvetnih in znanstvenih delavcev z dohodki uslužbencev ustreznih kategorij v drugih strokah.

Predlog, naj bi komune rešile to vprašanje v okviru 15 % povišanja osebnih dohodkov — v to so vračunana še sredstva za novi kader in za napredovanje sedanjega — pa vodi prosveto spet v neenakopraven položaj. Porast

Za poglobitev in organizacijo notranjega šolskega dela prešturajte knjigo

ANDREJ SAVLI

Tiho delo učencev

IZ VSEBINE:

Tiho delo učencev v raznih oblikah in vrstah šolskega dela. Značaj in funkcija ter kvaliteta tihega dela učencev. Organizacija tihega dela učencev. Sredstva, tehnika, vsebine in načini tihega dela učencev. Materialne osnove tihega dela učencev. Zaključek.

Knjiga je opremljena z okoli sto ilustracijami in praktičnimi prikazi. Dobite jo v vseh knjigarnah ali pa jo naročite naravnost pri Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26.

OBČNI ZBOR V ŠMARJU

Pred dnevi so zborovali člani šmarskega sindikata prosvetnih delavcev. Predsednik Tone Plešentič je poročal o delu, pri čemer ni stedi s kritiko. Šmarska občina ne zapostavlja prosvete; kljub zaostaliosti skuša najti sredstva, da zagotovi vsaj osnovne potrebe, vendar je to premalo. Res pa je, da so preteklo leto vsi prosvetni delavci redno prejeli osebnih prejemkov, nagrade za honorarno delo, kar včasih pred leti ni bilo tako. Materialno vprašanje prosvetnih delavcev pa kakor drugod ni urejeno.

Sole so slabo opremljene. Ponekod so prav hitro nabavljali televizijske sprejemnike, ki pa neposredno ne prispevajo veliko k učno-vzgojnemu uspehu šole, temveč so koristnejši za poljsko izobraževanje mladine in odraslih. To pomeni, da televizorji spadajo bolj v klubske prostore kakor v osnovno šolo in bi bilo morda pametneje, če bi si šole nabavljale, v kolikor so imele denar, druga učno-vzgojna sredstva, kot so n. pr. epidiaskopi.

Učitelji na šmarskih šolah so večinoma preobremenjeni. Posledica tega je večkrat ta, da se prosvetni delavci preveč izpopolnjujejo, da ne spremljajo pedagoškega in dnevnega dela, kot bi morali. Sindikat si je zdaj dal kot osnovno nalogo, da bo skušal izvajati skupne oblike študija. Spomnili so imeli dvodnevni seminar v Rogaski Slatini, kjer so zares dobri predavatelji posredovali učiteljem vr-

števila učencev in učiteljev v šolstvu je neizbežen, ponekod tolikšen, da bo zanj potreben precejšen del, če ne vseh 15 % povišanih sredstev, česar v ostalih službah ni.

Omenjena zahteva je po našem mnenju prvi in prepotrebni ukrep, da bi se izboljšal sedanj materialni položaj prosvetnih in znanstvenih delavcev ter se s tem ublažile nastale težave pri pripravljanju kadra v prosveto.

Centralni odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije

Naša sindikalna delegacija v Maroku

Na povabilo Federacije prosvetnih delavcev Maroka je 11. decembra odpotovala v Maroko delegacija Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije. V delegaciji so: Mitar Nikolić, član sekretariata CO Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev, Marija Bruljić, članica RO našega sindikata za LR Hrvatsko in Marjan Starčević, organizacijski sekretar CO Ljudske tehnike v Beogradu.

Delegacija se bo mudila v Maroku 15 dni kot gost Federacije prosvetnih delavcev Maroka in bo od 23. do 25. decembra prisostvovala kongresu te Federacije. Delegacija bo obiskala tudi nekatera mesta v Maroku. P. V.

Morebiti bi veljale uvodoma zapisane misli Miška Kranjca za celotno knjižno zbirko Prešernove družbe za letošnje leto, ne le za kolektor; uredniški odbor izide nove poti, z drugačnim notranjo podoben kot doslej. To iskanka se odraža že pri letošnji zbirki, ki nudi poleg kolektorja še šest knjig najrazličnejše vsebine.

Za ustajeni leposlovni del zbirke je PD izdala roman Vladimirja Kavčiča »Sreča ne prihaja sama«, ter Travno roman »Upor obsebnosti«. Domače delo je zdel pisatelj v po-

Poceni zemljevidi

Zaradi občutnega pomanjkanja primernih učil je Planinsko društvo Ljubljana-matica skušalo odpraviti to vrzel in je odstopilo številnim vodstvom šol zemljevide raznih področij Slovenije, ki jih je društvo imelo še na zalogi od izdaje »Priručnika za planince«. Sole so an pripočilo okrajšani šolski svetovni radi segle po tem pripomočku deloma iz nujne potrebe zase, deloma tudi zato, ker so številni učenci zaradi izredno nizke cene 10 dinarjev naročili te zemljevide zase, tako da je bila zaloga 10.000 kosov premajhna in je ostalo več kot 27.000 naročil. Zaradi tega se je Planinsko društvo Ljubljana-matica odločilo, zemljevide se enkrat natiskati, in sicer poleg svoje domače zaloge se zemljevide »17 področij, ki v prejšnji zbirki niso bili zapopadani, tako da imajo šole na razpolago zemljevide naslednjih področij:

1. Gorenjski kot — Trenta,
2. Triglav z okolico,
3. Bled z okolico,
4. Soška dolina,
5. Bohinj — Tolmin,
6. Selška dolina,
7. Karavanke,
8. Savinjske Alpe,
9. Plešivce — Zaleje,
10. Pohorje — zahodni del,
11. Pohorje — vzhodni del,
12. Boš in Domalska gora,
13. Spodnje Završje,
14. Zgoranje Završje,
15. Dolenjsko grčevje,
16. Smarna gora z okolico,
17. Ljubljanski Dolomiti,
18. Idrijska in Poljanska dolina,
19. Hrušica — Rovani,
20. Trnovski les in Vipavska dolina,
21. Vrhnika z okolico,
22. Krim — Slivnica,
23. Notranjski Kras,
24. Snežnik,
25. Ribniška dolina,
26. Gorenjski Snežnik,
27. Kočevski Rog,
28. Gorjanci,
29. Kanal.

Zemljevidi so kot prej v veliki 20 x 10 cm ter jih šole lahko naročijo pri Planinskem društvu Ljubljana-matica, Miklošičeva 17, po izjemni ceni za šole 10 din za kos.

Knjižna zbirka Prešernove družbe za 1962. leto

srečen okvir med obema vojnima, v središču dogajanja pa je postavil vasko rezeva, ki ga ima srenja za oteplega zagrenjenca, za katerega malo koda ve, da skriva v sebi tiho eroično moč in objektivno srce. Takšen lik je nekaj poudarjen Judčevini prolektarskim vsašonom, le da je Kavčič s premljenim realizmom od Pavlu ponazoril vaško socialno problematiko v obsebnem časovnem razponu.

Boris Pahor je postregel s prvim delom romana popularnega Travnja, pisatelja, ki si vzpurno skriva za psevdonimom. Tudi »Upor obsebnosti« je izrazilo socialno delo, ki povede bralca v južnoameriške predele s plantazijski. Napeta zgodba poudarja nezasišane razmere plantazijskih delavcev, ki so prisiljeni delati za beaško plačilo na veleposestvih finke-rosorov, dokler obup ne preraste v upor. Tako bo širok krog bralcev spoznal pretresljivo delo, o čemur, ki jo poznamo bolj iz zemljepisja kot po resničnem življenju.

Novo smer PD nakazuje knjiga dr. Maksa Snuderla »Naš državljani«. Namen avtorja je, da seznanji najširši krog bralcev o državljanjskih dolžnostih in pravicah na poljuden način, z željo, da bi uporabni knjižice koristile vsakomur. Bralci bo zvedel o osebnih in političnih pravicah, o delovnem razmerju in socialnem zavarovanju, invalidnosti, pravicah borcev NOB, o pravicah do stano- vanja, o dedovanju, davčnih dolžnostih, itd.

Dr. France Bužar je v »Poteh na prednik« skušal na poljuden kram-ljajoč način pokazati na tiste vsakdanje probleme, s katerimi se srečujemo vsak dan. Milavostni te knjige je prav tem, da je avtor izbral tista vprašanja, ki si jih zastavlja potroš-

nik. Domača gospodarstvena problematika je prikazana v luči primer-jave predvojnega stanja z vsemi raz-vojnimi potezami socialistične eko-nomike, ob tem bo lahko brlec sam presojal pozitivne dosežke.

Knjižna letošnja prikaz »Zivalskega sveta« je napisal dr. A. Polencic: sre-čanje z vodnimi živalmi je tudi to-krat pozitivno s številnimi fotogra-fijami. Avtor je odbral navadne in nenavadne primere živalstva v morju, v rekah in jezerih, ali ob njih. Suha navedba o vodnih živalih ne pove dovolj o pestrni in zanimivi pripovedi izvedenega priradatelja.

Knjižica I. Spolarja »Za krmilom« je namenjena soferjem, amatjerjem, ki bodo lahko našli mnoge koristne nasvete iz vsakdanje prakse. Morda bi lahko PD še za nekaj let počakala na knjižico, ker zagotovo ne bo našlela na zanimanje velike večine učiteljev. PD namresto le-te pa bi našle podobno uporabno delo, ki bi lahko vzbudilo zanimanje vseh bra-lev. Na kratko: letošnja zbirka ima pečat idejno-vzgojnih del ter praktič-

IPRO IZJAVNO SODIŠČE

KNJIŽNICA DRUŠTVA ZA MODERNE TUJE JEZIKE

19. Zlupski-Pečnik-Razboršek, Ud-benik nem. jez. za VI. razr. osn. ško-le, Beograd

20. Zlupski-Pečnik-Razboršek, Ud-benik nem. jez. za VII. razr. osn. ško-le, Beograd

21. Zlupski-Pečnik-Razboršek, Ud-benik nem. jez. za VIII. r. osn. ško-le, Beograd

22. Razboršek-Zlupski-Pečnik, Ud-benik nem. jez. za V. razr. gimn. (1. godina učenja) Beograd 1959

23. Razboršek-Zlupski-Pečnik, Ud-benik nem. jez. za VI. r. gimn. (2. godina učenja), Beograd 1959

24. Razboršek, Udbenik nem. jez. za I. razr. šola učenika u trgovini, Beograd 1959

25. Razboršek, Udbenik nem. jez. za II. razr. šola učenika u trgovini, Beograd

26. Razboršek, Udbenik nem. jez. za III. razr. šola učenika u trgovini, Beograd

27. Bogičević, Udbenik nem. jez. za I. in II. razr. ekon. srednja škola, Beograd 1959

28. Bogičević, Udbenik nem. jez. za III. i IV. razr. ekon. srednjih škola, Beograd

29. Jovanović, Nemačko poslovno dopisivanje Beograd 1959.

30. Lustige Geschichten, Zagreb 1959

31. Kinderreden. Mein erster Du-den. Mannheim 1959

32. Schulz-Griesbach. Deutsche Sprachlehre f. Ausländer. Grund-stufe. München 1959

33. Sasunici-Turina, Ich lerne Deutsch. Zagreb 1960.

34. R. Korn, Deutsche Konversati-onsgrammatik f. Ausländer, Wien-Stuttgart

35. J. Haarer, Deutscher Alltag, Ein Gesprächsbuch f. Ausländer. Mün-chen 1960

36. Kroll-Fiedler, Deutsche Litera-turgeschichte, Bamberg 1960

Angleške plošče

1. A. Course of English Intonation by J. D. O'Connor (3 mikroplošče, 33 obratov na minuto)

2. Stress Rhythm and Intonation. Adapted from A Course of English Pronunciation by J. D. O'Connor (2 mikroplošči, 33 obratov na minuto)

3. A Junior Anthology of English Verse. Part I. Read by J. Balcon, V. C. Clinton-Baddeley, J. Glen, C. Has-sall, H. Hutchinsley and C. D. Lewis (T. L. Peacock, J. Clare, J. Masefield, Lord Tennyson, Walter de la Mare, J. Stephens, W. Wordsworth, W. S. Gil-bert, W. Blake, J. Keats, E. Lear, R. Kipling, R. Hodgson, T. Hardy, W. B. Yeats, A. E. Housman) (1 mikroplo-šča, 33 obratov na minuto)

PROSVETNI DELAVEC

Izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — List izhaja štiriinajstodnevno med šolskim letom — Uredniški odbor — Odgovorni urednik Dra-go Ham — Nslov uredništva: Ljub-ljana, Kotarjeva 2 — Telefon ured-ništv: 33-723, Interni: 633 — Nslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva ul. 1 — Telefon uprave: 22-284 — Poštni pre-daj: 355-VII — Letna naročnina: 600-143-140 — Tiska C2P — Ljudska pravica

Da vidim — sem rojen, Da gledam — najet, Ta stolp mi je sojen, Ugaia mi svet. Ko gledam v daljave, uzrem na sežaj šcip, zvezde bleščeve in sme in gaj.

(Goethe-Dušan Ludvik)

Jesenski meseci nam s slabim vreme-mom kaj radi kratijo veselje nad opazovanjem velike narave. Mrzli jan-uar pa ima že stalnejše vreme, in »bleščavih zvezd« je na pretek v dol-gih nočeh, Sonce in Luna pa itak vsak na svoj način obnavljata svoj dnevni, mesečni in letni tek preko nebesnega svoda. Eno pa opazovalci radi zagreše in prežgodaj zbeže za peč v zadušni sobni zrak — preslabo se oblečejo in obujejo. Posebno tisti, ki greste z mladino opd mrzlo zimsko nebo ne pozabite naročiti, da naj se obleče kakor za smučanje — in se bolj. Posebno obutev naj bo topla in hlače debele, kapa pa poveznjena tja do ušes. Kdor pa bo rabil daljnogled, naj zavaruje tisti rok s toplimi rokavicami, najboljše debelimi palčniki. Tedaj je posebno važno, če imamo tudi najmanjši daljnogled pritrjen na kakršnokoli stojalo. Pred objektiv na-taknimo cev iz lepene, ki naj bo trikrat daljša, kakor je premer ob-jektiva, da se prežgodaj ne orosi. Cev zadržal orosenje do dve uri. Orosen daljnogled ne bnišmo, ker lahko ra-nimo polturo na lečah!

Dne 2. januarja je prišla Zemlja v perihelij, t. j. v največjo bližino Sonca. Tedaj je od njega samo 147.500.000 km oddaljena. Da je tako, lahko povsod, kjer projiciramo Sonce s kakršnim koli daljnogledom na bel zaslon, uočemo in dajamo dokazajo. Slika Sonca naj bo precej velika — vsaj okoli 15 cm. Ob enaki gorščini razdalji nam opazili, da bo slika Sonca dne 2. januarja večja kakor prvega julija, ko je Sonce poleg felija — odsončja, kajti dne 2. januarja ima Sonce 32° 35', začetkom julija pa le 31° 30' velik premer. Na zaslonu, na katerem smo premer sonca v januarju zaznamovali, se razlika v juliju že pozna.

V januarju stopi Sonce v zname-nje Kozoroga, a pred samo zvezdjo Kozorog pride šele 20. januarja! Vaz-no je, da že mladino opozorimo na to dejstvo, ker astrološka prerokovanja človeške usode iz rojstva v tem ali onem znamenju še vedno podpirajo množično.

Kjer imate odprt obzor, lahko se-daj opazujete, kako se vzhodi in za-hodi Sonca odmakajo od skrajne jugo-vzhodne in jugozahodne točke dne 22. decembra in se zopet bližajo pra-vemu vzhodu in zahodu, in zato se večja višina Sonca, dan pa se začena zopet daljšati.

Lunine mene so sledeče: Mlaj bo 6. januarja ob 13. uri in 36 minut. Bo v ozvezdju Strelec, torej dokaj nizko nad horizontom. Dne 8. janua-rija bo Luna, v perigeju — prizemlju. Se bolj kakor pri Soncu opazimo pri Luni izpreminjanje njene nevezide velikosti, ki je večja v perigeju, ko je od nas 387.000 km oddaljena, in ob apogeju, ko je 407.000 km od nas. Prvi krajec bo dne 13. januarja ob 6. uri 02 minute. Stal bo v ozvezdju Oven, torej za opazovanje lepo viso-ko. Polna Luna bo 20. januarja ob 19. uri 17 minut, in sicer pred ozvezd-jem Dvojkli. Tedaj bo Luna v bližini zvezd Kastor in Poluks. Ker stoji tako visoko, bo Lunina noč oko-li 15 ur in 30 minut dolga. Ugodno za smučarje, ki bodo v tem času odhaja-li na zimovanje! Zadnji krajec bo 29. januarja ob 0.37. Luna bo stala tedaj pred ozvezdjem Tehnica, torej precej nizko nad obzorom.

Planeti nam ne bodo nudili mnogo veselja. Bližajo se polagoma svojemu »sestanku« tam za Soncem. Merkur bo 21. januarja v svoji naj-večji zahodni elongaciji, torej na jutranjem nebu. Pozitovnalni zvezdovalec ga bo lahko pred sončnim vzhodom iskal že od 12. januarja da-lje. Zadnjikrat pa ga bo videl 29. ja-nuarja, ko bo zopet blizu Sonca. V

tem času bosta oba velika planeta Ju-piter in Saturn tudi že blizu Sonca in Merkur ju bo srečal. Potrudite se 16. januarja, ko bo sel Merkur mimo Jupitra. Ta planet bo v manjš svetlem delu večerne zarije in vsaj v malem daljnogledu ga boste gotovo videli, če bo zahodno nebo jasno.

Venera v januarju ne bomo vi-del. Nahaja se blizu Sonca, ali bolje, za Soncem, kajti 27. I. bo v zunanji konjunkciji — Venera, Sonce in Zem-lja v ravni vrsti. Od tega dne dalje bo prešla Venera na vzhodno stran Sonca in bo postala večernica, a da jo bomo opazili na večernem nebu, bo preteklo še precej časa. Še slabše je z Marsom. Tudi on je za Son-cem in z njim vred na dnevnem nebu. Ker se giblje še mnogo počasneje, nam bo ostal še dolgo neviden. Ju-piter a bomo videli začetkom se dve uri po sončnem zahodu, vendar nizko nad obzorom. Le v majhnih poveča-vah nam bo kazal mirno neskončno obliko, ki jo bo dolga pot njegovih žarkov skozi zemeljsko atmosfero pre-cej pokvarila. Njegove satelite pa bo-mo še kar dobro videli, dokler ne bo preveč zašel v svetlejšje predele ve-erne zarije, kar se bo zgodilo proti koncu meseca. Tedaj nam bo tudi Ju-piter sam izgubil za Soncem, torej na dnevnem nebu pripravljati pravi ran-devou planetov Merkurja, Venera, Marsa, Saturna in Jupitra. Skoda, da tega sestanka zaradi slepeče sončne luči ne moremo videti!

Kdor hoče vsaj enkrat videti si-ecer težko vidljivi planet Uran, ki je od Sonca že malone dvajsetkrat bolj oddaljen kakor Zemlja, ima se-daj lepo priliko. V poznih večernih urah bo namreč že vzhajalo ozvezdje Veliki Lev s svetlo zvezdo Re-gul, planet Uran se mu v tem me-secu nevidno že tako približa, da bo 1. februarja v konjunkciji s to zvezdo. Posebna ugodna okoliš-čina nebu ure, ko bo Regul še visoko na nebu in bo prav blizu njega svetila zvezda 6. velikosti — v resnici plane-ta Uran. Mogli bomo zasledovati tudi njegovo gibanje — približevanje Re-gulu, kar ga bo razlikovalo od drugih slabotnih, a neskončno bolj oddalje-nih zvezd.

Zvezdno nebo doseže v januarju največjo lepoto in nam je najdalj časa na razpolago. Posebno lepo je južno nebo, ki ga krasi veliki zims-ki sesterkot, sestojel iz najsvetlejših zvezd v ozvezdju Orion. Biki, Kočijaž ali Voznik, Dvojčka, Mali in Veliki Pes, Sesterkot, tvorijo zvezde Rigel, Betelgeza, Saif, Alnilam, Antares in Poluks v Dvojkli. Kapele v Ko-čijažu, Prokion in Malem psu nisko nad obzorom. Če kdaj, se sedaj po-sebno izplača mali lovski daljnogled, da ne govorimo o boljših. Gostosevci ali Plejade kar zablistijo v njem, to-liko sonce je zbranih tam na enem mestu. La malo manj je zvezd v Hi-jadski okoliščini, mogočnega Aldebarana v Biku. Prebogati lepota Orion naše najlepše ozvezdje. Že s prostimi očmi vidimo žareti v njegovem temu nje-govo 20 svetlobnih let obsegačo me-glino. V daljnogledu pa lahko razli-čujemo svetli in temni del tega stotine svetlobnih let oddaljenega oblaka v vesolstvu. Zareča rdeča velikan-ka Betelgeza tekmuje s belim Rigelom in Kosci v Orionovem psu. Na črnem nebu zapazimo tudi dolgo vrsto sla-botnih zvezdic, ki se vlečejo od Rigla proti zapadu — skrivnostno podzem-sko reko Eridan. Nizko pod Orionom stojiata Zajec in Golob. V Dvojkli najdemo z najmanjšim daljnogledom v nogi pod Kastorom lepo kopicjo zvezd. Med dvigajočimi se Levom in Dvojčkama pa se nam posvetijo Jasli v Raku. Skraj v zenitu stoji Soncu podobna Kapela v Kočijažu in blizu njega zvezd bogati Perzej, okoli ka-terega se razprostira bajk polna ne-srečna kraljevska družina Kelei, An-dromeda, Kasiopeja in Perzej. Strašni kit, ki je bil pri pogostih tuji ude-ležen, že zahaja, prav tako blizu za-hoda je Pegas, ki ga je pri reševanju Andromede jahal junaški Perzej... Lepe povesti — a še neprimerno močnejša je resnica: silovita sonca, ki se-stavljajo ta bajna ozvezdja. Prav med Kasiopejo in Perzejem v zelo temni noči opazijo dvojno kopicjo »in« in »ye« kot nežen oblček, a v malem dal-jnogledu se njene številne zvezde vse bolj jasno posvetijo. Zelo toplo oble-čen se plača vsteti se v udoben, ne-kočiko nagnjen stol in z lovskim dal-jnogledom potovati od ozvezdja do ozvezdja. To bo doživljati, ki ga vse življenje ne boste pozabili, kajti to-liko lepota nam bo odkrila daljnje ve-solstvo. Toliko prijateljskega, bo potem tudi za ljudi, kajti silovita obsebnost vesolstva nam zmanjša razdalje do bližnjikov na majcni Zemlji...

Pavel Kunaver

PREŠERNOVA DRUŽBA je začela te dni razpošiljati knjige redne zbirke 1961-62 in jih bodo v nekaj dneh prejeli vsi člani.

Priporočamo vsem, ki bi želeli našo knjižno zbirko 1961-62, da se zglosijo pri naših poverjenikih in se prigla-sijo v članstvo za prihodnje leto.

PREŠERNOVA DRUŽBA LJUBLJANA

Založba Mladinska knjiga LJUBLJANA, COPOVA 38/III.

Za leto 1962 je založba MLADINSKA KNJIGA posebno skrbno pripravila program elitne zbirke

LEVSTIKOV HRAM

KI OBSEGA:

S. Maugham: MESEC IN DROBIŽ. Prevedla Mira Mi-helič. Roman o življenju in delu francoskega slikarja Gaugaina z barvnimi reprodukcijami.

Lev N. Tolstoj: ANA KARENINA. I. in II. knjiga. Pre-vedla Gitica Jakopin.

M. Kranjec: VRABCI. Izvirno delo.

Naročnina za zbirko LEVSTIKOV HRAM je ostala tudi v letu 1962 ista — vse štiri knjige dobite za 4960 din (posa-mezna knjiga vezana v polplatno à 1240 din NA KAR SE POSEBEJ OPOZARJAMO!

Naročnina je plačljiva v mesečnih obrokih.

Dosedanje in nove naročnike prosimo, da pohitijo s pre-dnaročili, ker je zanimanje za letošnji program zelo veliko. Za stare naročnike zbirke bo to lepa izpopolnitev knjižnice in nadaljevanje zbirke, za vse nove naročnike pa nova pridobitev.

Vsa prednaročila oddajte poverjeniku, v najbližji knjigarni ali pa direktno pri upravi založbe, Ljubljana, Wolfova 12.

Republiška komisija za letalski podmladek in mode-larstvo pri Glavnem odboru Letalske zveze Slovenije prireja

ZAČETNIŠKI TEČAJ gradnje letalih modelov

ki bo od 22. do 27. januarja 1962 v Ljubljani. Tečaj je namenjen predvsem učiteljem tehničnega pouka osemletk in osnovnih šol. Na tečaju bodo tečajniki dobili osnovno znanje iz letalske fizike, konstrukcije, gradnje in reglage letalih modelov. Vse stroške tečaja, razen polnih, nosi organizator. Ker je ta tečaj začetniški, poudarjamo, da bodo sprejeti samo oni prijavljeni, kateri se še niso ude-ležili nobenega tečaja v naši organizaciji.

Vse informacije daje in sprejema pisemne prijave Glavni odbor Letalske zveze Slovenije, Ljubljana, Lepi pot 6. Prijave pošljite takoj, a najkasneje do 17. januarja 1962.